

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •



78. ÅRGANG

17. DESEMBER 1966

A V I N N H O L D E T :

ST. OLAVS JUL

BIRGITTA TROTZIG - HALLVARD RIEBER-MOHN - SIGMUND
SKARD - EMIL BOYSON - LARS ROAR LANGSLET - BERNARD
DELPLANQUE - MARTIN DROUZY - VERA HENRIKSEN

NR
24

NESTE NUMMER UTKOMMER 7. JANUAR 1967

Jule- og nyttårgudstjenester i Oslo

ST. OLAVS KIRKE, Akersv. 1.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse — Pontifikalmesse m. preken v/biskop Gran.

1. *Juledag* kl. 8.30 og kl. 9.00: Messe. Kl. 9.45: English Mass. Kl. 11.00: Levittmesse.

2. *Juledag* kl. 9.00 og 9.45: Messe. Kl. 11.00: Høymesse.

Nyttårsaften kl. 18: Takkegudstjeneste v/biskopen.

1. *Nyttårsdag* kl. 9.00: Messe. Kl. 9.45: English Mass and Carols. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 19.00: Messe.

ST. HALLVARDS KIRKE, Enerhauggt. 4

Julaften kl. 24: Midnattsmesse.

1. *Juledag*: Kl. 9.45: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Aftenmesse.

2. *Juledag* kl. 8.35: Dialogmesse Kl. 11.00: Høymesse. Ingen aftenmesse.

Nyttårsaften kl. 19: Aftenmesse.

1. *Nyttårsdag* kl. 8.35: Dialogmesse. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neberggt. 15.

Julaften kl. 16.00: Barne-gudstjeneste. Kl. 24: Midnattsgudstjeneste.

1. *Juledag* kl. 8.15, 9.00 og 10.00: Dialogmesse. Kl. 11.30: Høymesse.

2. *Juledag* kl. 11.30: Høymesse.

Nyttårsaften kl. 18.30: Konselebrert messe m. kort preken.

1. *Nyttårsdag* kl. 8.15, 9.00 og 10.00: Dialogmesse. Kl. 11.30: Høymesse.

GREFSEN KAPELL, Glads vei 23.

1. *Juledag* kl. 9.00 og 10.30: Messe.

2. *Juledag* kl. 9.00 og 10.30: Messe.

1. *Nyttårsdag* kl. 9.00 og 10.30: Messe.

MARIAKIRKEN, Nyvn. 17, Stabekk.

Julaften kl. 15.30: Barne-gudstjeneste. Kl. 24: Midnattsmesse.

1. *Juledag* kl. 8.30: Stille messe. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse.

2. *Juledag* kl. 8.30: Stille messe. Kl. 10.45: Dialogmesse.

Ingen aftenmesse.

Nyttårsaften kl. 18.00: Takkegudstjeneste.

1. *Nyttårsdag* kl. 8.30: Stille messe. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse.

VÅR FRUE VILLAS KAPELL, Montebello.

1. *Juledag* kl. 8.30: Høymesse.

2. *Juledag* kl. 8.30: Stille messe.

LUNDEN KLOSTER.

Julaften kl. 22.05: Matutin. Kl. 24: Midnattsmesse og Laudes.

1. *Juledag* kl. 7.50: II. messe; kl. 9: Høymesse. Kl. 18: Vesper. Kl. 20.10: Kompletorium.

2. *juledag*: Kl. 9: Høymesse. Kl. 18: Vesper. Kl. 20.10: Kompletorium.

1. *Nyttårsdag*: Kl. 9: Høymesse. Kl. 18: Vesper. Kl. 20.10: Kompletorium.

JULETRIFESTENE I OSLO

holdes iår i St. Hallvards kirke og foreningslokale, Enerhauggt. 4.

Lørdag 7. januar:

Kl. 17: For mindre barn.

Søndag 8. januar:

For skolebarn og ungdom.



GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> , Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 68 08 68	8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355	9.00	10.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 21 25 87	9.00	
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Pauls kirke</i> , Christies gt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 56 245	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelenstgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 11 168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Tberesia kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannstgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romerikstgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssonstgt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK, <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
STAVANGER: <i>St. Svitthun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21214	8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 7558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vor Frue kirke</i> , Storgt. 94. Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: <i>St. Eystein kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 1447 (1. VII—31.VIII (St. Elisabeth Institutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

GUDS VEI

En husholder er mannen som varetar eierens tarv under hans fravær. Han utfører ikke bare husherrens direkte befalinger, han tolker fra situasjon til situasjon eierens vilje og mening, og i den grad han er tro, blir han et bilde av sin herre.

INNHold

I dette julenummeret presenterer «St. Olav» en rekke bidrag av kjente navn i Skandinavia:

* Hallvard Rieber-Mohn forteller i et London-brev om den unge James Galbraith som ble dømt til livsvarig fengsel — noen uker før jul.

* Den svenske forfatterinnen Birgitta Trotzig rører i artikkelen «GLASSVEGGEN» ved lidelsens mysterium.

* Lars Roar Langslet skriver i «LYSET FRA JULEKRYBBEN» om forholdet mellom kristendom og kulturliv i Norge.

* Bernard Delplanques «MORGENDAGENS SIVILISASJON BEGYNNER IDAG» tar sitt utgangspunkt i en liten notis i Aftenposten den 4. oktober.

* Sigmund Skard har gitt redaksjonen lov til å gjengi hans oversettelse til nynorsk av Paul Claudel's dikt «STRASBOURG».

* Forfatterinnen Vera Henriksen har skrevet «EN MODERNE JULEHISTORIE».

* Emil Boyson er representert i julenummeret med sitt dikt «SKUMRINGSSTJERNEN».

Dessuten har Klovn sine adventstanker, pastor Rudi Kessels forteller i et intervju om sin forkjærlighet for matematikk og musikk og vi offentliggjør et stykke katolsk Oslo-historie i kåseriet «URTEGATENS KRØNIKE».

Nummeret har 32 tekstsider.

(Sidene er nummerert som i bladet nr. 24.)

Som Guds husholder i verden beskrives mennesket i en av adventtidens epistler. Det er vårt kall å være den skjulte Herres munn og hånd. Gjennom oss skal hans skapning fullkommes, på våre hender vil Gud bære sine vel-signelser og sin glede inn i verden. Således står mennesket i en hemmelig forstand som Guds viljes vei og port, og lukker vi oss til, skygger vi for Gud.

*

Alle kjenner av daglig erfaring de tilskyndelser til sannhet og godhet, dristighet og generøsitet som reiser seg bydende i oss, og neppe noen er med hånd på hjertet i tvil om, at ga vi fra øyeblikk til øyeblikk disse innskytelser fritt rom og fri bane, ville et nytt menneske fødes i oss og nytt lys og ny varme settes inn i verden.

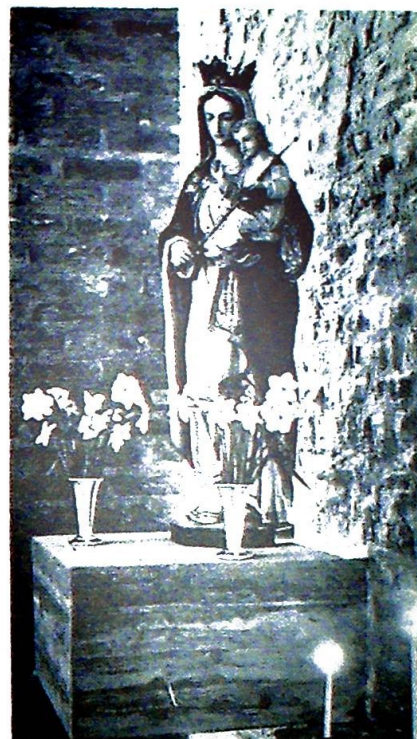
Og dog lar vi uavlatelig disse henvendelser fra sannheten og kjærligheten dø ut på gjerrige hender og tause leber. Guds vei gjennom oss ut i skapningen fortaper seg i et klungerkjerr av vranghet, forbeholds forbehold, menneskefrykt og prestisjehensyn. Slik banker Han som ifølge vår tro står foran vår dør og vil påta seg vår skikkelse og gi oss sitt liv, stadig forgjeves.

*

Det er syndens og svakhetens vilkår. Vi vet hva vi bør, vi ville det så gjerne, og dog vil vi det ikke. Derfor er denne tid da Herrens fødsel stunder til, mere enn noen annen, tiden til å be om åpenhetens nåde — at Herren må få erobre oss fra oss selv, senke vårt hovmod's høyder og rette ut vår vrangviljes krokede stier, så verden også i oss «må se Guds frelse».

Som vårt forbilde og vårt håps pant står i disse dager hun som Kirken besynger som morgenrøden og morgenstjernen: Hun som bebuder lyset før det kommer, fordi hun allerede er kledd i det. Midt i adventstiden minnes vi hennes tilblivelses mysterium: Gud skapte henne som det ordnede land, den redbone vei, den åpne dør, og om en åpenhet som hennes er det vi må be, forat den fødsel vi venter på å feire i en hemmelig forstand også kan få skje i oss.

Ø. R.



ST. HALLVARD KIRKE

I dette julenummer bringer «St. Olav» en vurdering av den nye kirken på Enerhaugen i Oslo — etter at den har vært i bruk noen måneder. Artikkelen er skrevet av Martin Drouzy fra dominikanernes kloster i København.



OMSLAGET

Vårt omslagsbilde denne julen gjengir den kinesiske kunstneren Li-Ming-Yuens «FLUKTEN TIL EGYPT».

JUL FOR JAMES GAL

LONDONBREV FRA HALLVARD RIEBER-MOHN

Dette er ingen jule-tekst. Uten da for så vidt som de idyller vi gjerne skaper om vårt liv i hjem og familie akkurat ved juletider vel også burde forplikte oss ekstra overfor dem på livets skyggesider. «Jeg var sulten, dere ga meg å spise; jeg var naken, dere kledte meg —» — vi blir heldigvis minnet, alle sammen, om Guds identifikasjon med dem som trenger oss; at godhet mot nesten ikke bare er rettferdighet, men mysterium.

Forresten — hette det ikke også «jeg var i fengsel, og dere besøkte meg»? Verden over finnes der talløse *uskyldige* fengslede, det fine hjelpearbeidet som heter Amnesty International, der også mange katolikker (også norske?) er engasjert, når dessverre bare en liten brøkdel av dem. Men det er i hvert enkelt tilfelle et uerstattelig forsøk på å beseire den ensommes fortvilelse. Men hvem våger å begrense Kristi ord til de ikke-kriminelle fanger? Den virkelige forbryter, hvis skyld er bevist og straffet i rettferdighetens navn, har også hjerte og nyrer. Rettferdighet kan aldri være et kristenmenneskes siste ord over en menneskeskjebne — så meget mer som det menneskelige samfunns rettferdighet er ufullkommen, nødvendigvis uvitende om det siste og ytterste årsaksforhold i forbrytelsen.

Som ung student vikarierte jeg av og til som retts-reporter i min fars avis. Det lærte meg noe for livet, om ufullkommenheten i selv den hederlige justis — hvor fatalt *utilstrekkelig* rettferdigheten er, som menneskebehandling betraktet. Få av de hundretusener som leser om rettssaker i sine aviser har benyttet seg av sin rett til å følge en sak i rettssalen, hvor tragedien er håndgripelig og synlig — ikke verbal. Dessverre — for der kunne de lære noe som ingen avis-spalter helt kan gi — medfølelse, forståelse, det skremmende alvor ved å dømme. Bak bevisførselen og tilståelsen er der alltid — *alltid* — en *annen* historie, som aldri helt blir avdekket, selv i den beste forsvarstale.

På reiser i utlandet er jeg kommet i vane med å gå innom rettssalene — det er alltid en snarvei til forståelsen av et annet folks menneskelighet og kultur. Så også i, for eksempel, London.

Turisten har det samme problem i London som i andre europeiske storbyer: Komme *bak* den grimme og pregløse cafeteria-kulturen og de mer eller mindre kamuflerte shows som er laget bare for ham, som noe typisk «stedsegent». Både i London og København «selger» man seg selv og sine pittoreskere tradisjoner i utstuderte opplegg — i Oslo viser vi, med dårlig samvittighet, same-familier i telt og ganske ubegrunnede «bondebrylluper» på Folkemuseet på Bygdøy. Veien til et folks livsnerve går gjennom stadig flere sperrer av kommersielt karneval.



Pater Rieber-Mohns artikkel er som han selv påpeker ingen vanlig juletekst.

I London kan en fremdeles, alt etter smak og temperament, velge i hvert fall tre snarveier til intim forståelse av det ekte britiske — fjernt fra turist-showets innbringende prostitusjon. En kan, taust og ubemerket, blande seg med de innfødte, når de mellom fem og seks om eftermiddagen drikker sitt halv-varme eftermiddagsøl i nærmeste pub, på veien hjem fra arbeidet. Samtalene over *pint*-krusene røber ofte, at hverken Falstaff eller Micawber er døde. Eller en kan — mer seriøst — blande seg i kirkefolket under en anglikansk høymesse, og over *Book of Common Prayer* beundre malmklangen i vesterlandenes skjønneste folke-liturgi og bibelsprog — et religiøst-litterært monument, en mønster-dannende velde og høytid, som har preget britisk uttrykk like til Churchills retorikk — som da han lovet å forfølge «nazhism» (han lespet!) like inn i *the abode of the wicked*.

Men der er som sagt en tredje mulighet. En tar undergrunden til St. Paul's, vandrer ned over Newgate Street ca. kl. 10 om morgenen, og opp-

dager snart, utenfor en stor, grå, offisiell bygning, 50—60 mennesker i kø langs husveggen. De venter på at dørene skal åpnes til publikumsgalleriet i *Central Criminal Court* — den berømte Old Bailey. Der er et visst innslag av særlig amerikanske turister. Men hovedsaklig er de ventende folkelige londonere — «stamgjester» hvis opparbeidede legmanns-jus ikke er å forakte og hvis prognoser for en saks utfall ofte er forbløffende treffsikre. Old Bailey er de store rettsdramaers skueplass, og en kan selvfølgelig rynke moraliserende på nesen av britenes noksom kjente glede ved den blodige sensasjon — rettsreferatene i britisk presse, også i det høyfornemme «Times», er ofte av en detaljert åpenhet som forbauser. Men fremfor alt er en britisk retts sak et møte med en artsegen humanitet, som under sitt ærverdige seremoniell utleverer en livsholdning, en menneskeforklaring, et samfunnssinn av originalt merke og gjennomtrengt av common sense. Kl. 10.20 åpnes dørene, og køen får fart på seg. En beveger seg hurtig oppover et utall trapper — publikumsgalleriene er små, og mange vet nøyaktig til hvilket *court-room* de akter seg. Vi kan trygt følge flertallet, inntil den tjenestegjørende bobby erklærer fullt hus.

Britisk rettshistorie er et broget kapittel. Der er mørke skygger — et ofte hårdhjertet eiendomssamfunn opptrådte lenge drakonisk i sitt forsvare av de besiddendes goder, og utøvet i moralsk selvrettferdighet en drastisk klasse-justis. Det majestetiske apparat som her omgir rettens autoritet har aldri avvepnet britenes humor — Charles Dickens lot sin Pickwick bli ført for en dommer som «gjennom et langt dommerliv hadde forsøkt å overbevise retten om, at han tenkte best med sine øyne lukket», og som opprettholdt dette inntrykk ved jevnlig å «skrive tenksomt ned ett eller annet, med en penn uten blekk».

Rammen er den samme: Sverdet over dommerens stol, parykkene, dommerens pompøse entré i rød kjole, ropet «God save the Queen!» ved forhandlingenes åpning, de tolv edsvorne menn i sin box. Men saken i dag har så visst ingen forsonende komikk. Sa-

BRAITH

ken «The Crown versus Galbraith» er en hverdags-tragedie — meningsløs og med blodig utfall. I korthet: En 24-årig kjøkkenhjelp, James Galbraith — tydeligvis en ensom *misfit* fra en skotsk provins, som vantrives inderlig i storbyen — trøster seg regelmessig med gevaltige turnéer fra en pub til en annen, og fortærer utrolige kvanta øl. På dagen for forbrytelsen har han, ifølge sin forsvarers og vitners opplysninger, inntatt «minst ti *pints* (det blir etter mine beregninger ca. 5¾ liter!) *bitter*». I den siste av hans mange pubs, lurar en middelaldrende løsgjenger, William Rowlands, seg til en slurk av hans tiende *pint*. Munnhuggeri, trusler. Litt senere på aftenen: Et stygt slagsmål mellom de to, ute på en løkke i nærheten. Så langt er det bare en banal scene; hverdagslig i Stepney, East-End. Men Rowlands blir funnet død, og autopsien røber at han er sparket i hjel med usedvanlig voldsomhet — dødsårsakene nevnes i flertall. Galbraith arresteres, tilstår — her er ingen mystifikasjoner. Hele spenningsmomentet er redusert til spørsmålet om hvorvidt saksforholdet imøtekommer anklage for mord (*murder*) eller drap (*manslaughter*).

Vi hører forsvarerens meget livsnære og nøkterne fremstilling av saken, med den appell til konkret fellesmenneskelig erfaring som så ofte dominerer i et britisk plaidoyer. Og vi hører dommerens belæring, hans *summing up* til veiledning for juryen — et usedvanlig stykke omhyggelig jurisprudens, nyansert til det skrupuløse, pinlig i sin objektivitet. Der er subtile nyanser i rettsvurderingen som er vanskelig å popularisere for de tolv jevne menn i jury-boksen: Beruselsen er for eksempelet ikke en formildende omstendighet, men dens nedsatte dømmekraft skal ikke desto mindre tas i betraktning. Javel — men hvordan? Hvordan rekonstruere, kjølig vurderende i en rettsal, de motiver som drev den omtåkede ungdommen ut i en — etter den medisinske betenkning å dømme — rent dyrisk villskap, der ute i mørket?

Man ser på tiltalte. James Galbraith er en nokså spebygget unggutt, der han sitter passivt, skremt, med tilgjort nonchalans mellom to kraftige



politifolk. Han er nervøst opptatt av sine negler — av og til puster han tungt og ser i taket, i forstilt kjedsomhet, som om dette ikke angår ham. Den viktige nyansen mellom mord og drap har han visst oppfattet; han har forandret sin første politiforklaring slik, at hans offers aggressivitet kommer klarere frem. Men han har knapt åpnet munnen, og er ute av stand til å artikulere noe som helst, ut over enkle, fysiske fakta. Det sorte håret er omhyggelig modellert i en forluren Tarzan-frisyre, en «barsk» effekt som virker ubarmhjertig avslørt i slike omgivelser. Ensom, sosialt mislykket og hjelpeløs, tydeligvis svakt utrustet fra forstandens side — og så, etter en kvelds rangel, i denne håpløse situasjon, for en skvett øls skyld.

De tolv menn trekker seg tilbake. De blir borte i to timer — altså har de i hvert fall diskutert grundig. Men kjennelsen overrasker: Mord — ikke drap. Og straffeutmålingen følger

opp: Livsvarig fengsel. Det hele er avvirket på noen minutter — en ny, og helt forskjellig sak er forøvrig allerede åpnet i det selvsamme rettslokale under jury-pausen. James Galbraith tusler ut, uten synlige reaksjoner. Old Bailey's rettsmølle maler fint og grundig, men fort.

Fikk han en «rettferdig» behandling? Etter de gjeldende rettsregler, vurdert av et legmannsskjønn: Ja. Dette rettferdighetsdrama forente, som så mange andre i Old Bailey, strenghet og menneskelighet i en dypt respektabel og essensielt britisk balanse.

Og dog.

Bak den korrekte rettsførsel ligger, i London som i den øvrige vestlige verden, det uløste kulturproblem: At det samme samfunn som strengt straffer vold og grusomhet, tillater brutalitetens forherligelse innenfor en underholdnings-industri av gigantisk om-

(Forts. side 399)

MORGENDAGENS SIVILIS

I Aftenposten av 4. oktober, kunne man lese en bemerkelsesverdig opplysning under tittelen: «Ferie i to uker 11 ganger årlig». Det gjaldt en svensk papirfabrikk som har innført et 5-skiftsarbeids system. «Den nye ordning vil forandre levevanene på stedet, idet helligdagene faller helt ut av betraktning. Hjulene går døgnet og året rundt, og arbeidsuken er på 21 dager. Så får vedkommende gruppe av skiftarbeidere to ukers ferie, hvilket betyr at alle får to ukers ferie ikke mindre enn 11 ganger om året.» Her har vi et godt tegn på hvordan morgendagens sivilisasjon bryter inn i vårt daglige liv. Sant nok gjelder det foreløpig bare en bedrift i Sverige, men «bransjefolk over hele verden følger resultatene med oppmerksomhet og regner med at andre bedrifter snart vil følge eksemplet.»

Vi må forstå riktig hva begrepet «morgendagens sivilisasjon» betyr. Når vi tenker over livet i fremtiden, pleier vi kanskje i første rekke å betrakte de siste revolusjonære vitenskapelige fremskritt, nemlig romfartøyer og reiser til månen. Men vi må være oppmerksomme på at det kommer til å ta tid før disse eksperimentene får virkelig betydning for vårt liv. Det er allerede lenge siden den første bil ble tatt i bruk. Men det er først i dag at vi egentlig kan tale om en bilsivilisasjon. Bilen har forandret vårt arbeidsliv og våre fritidssysler.

Den setter sitt preg på byene, landskapene osv. Alt dette skyldes muligheter og krav som bilen har ført inn i verden. Merkelig nok er det også først i dag vi begynner å kunne vurdere hvor store forandringer en teknisk oppfinnelse har medført for vårt samfunn. Selv om det er vanskelig å presisere øyeblikket da disse forandringene begynte å påvirke vårt liv, kan vi si at dette skjedde særlig da bilen ble til en masseartikkel. Her i Norge står vi bare foran de første bølger av den nye sivilisasjon, men vi vet at vi vil måtte tilpasse våre vaner til den. Samtidig er det lett å forstå at en rekke problemer som angår bilsivilisasjonen kunne og fremdeles kan unngås om de blir studert og imøtekommet i rette tid.

Men det er stor forskjell mellom det å innføre biler i et samfunn og det å forandre arbeidsuken. Også på dette felt har vi allerede gjort noen erfaringer ved overgangen fra jordbruksamfunnet til industrisamfunnet. Industriarbeidernes liv har utviklet seg på forskjellige måter: lange arbeidsdager til å begynne med, senere skiftarbeide, og til slutt forkortelse av arbeidsuken. Mange sosiologer har pekt på de konflikter disse modifikasjoner medførte. Vi kan sammenfatte dem omtrent slik: vi prøvde å tilpasse våre levevaner fra et tradisjonelt samfunn til de krav som arbeidet i bedriftene stilte oss overfor. Men til nå søkte vi allikevel

å nå frem til en slags balanse mellom livet i industrisamfunnet og arven fra fortiden.

I dag, med den nye ordning som ble innført for første gang i den svenske fabrikk, er det selve strukturen i vårt samfunnsliv som går i stykker, fordi det er rytmen i livet som blir alvorlig forandret. Det er ikke en evolusjon, men en revolusjon. Det er interessant å høre bedriftsdisponentens kommentar: han hentyder til fagforeningens sterke tvil om saken, men også til de fordeler som ordningen byr på: en lønnsøkning på omkring 2000 kroner for hver arbeider, en produksjonsøkning på ca. 12 000 tonn for bedriften, siden den vinner 11 driftsdøgn i året. «Efter ni måneders erfaringer sier disponenten at han er fornøyd med omleggingen og at den ikke har medført uventede vanskeligheter». Allikevel peker han på kritikk fra en del arbeidere, særlig de eldste, og viser at levevanene allerede har forandret seg: «Arbeiderne og familiene tar så smått til å planlegge utnyttelsen av ferieperiodene. De leser og studerer mer enn før, de reiser mer og dyrker hobbyer mer intenst enn de gjorde tidligere. Idrettsforeningen har fått større tilslutning, tennisbanene er opptatt til enhver tid, og en del ungdommer har begynt å drive vannkisport. Det opplyses også at tallet på biler har steget og dermed skapt større muligheter for folk til å ta ut på turer.»

Hvordan kan man vurdere dette? For det første må vi være klar over at man har innført den nye ordning på grunn av økonomiske fordeler. Det er naturligvis å håpe at disse ble rettfærdig delt mellom bedriften og de ansatte, og at det ble tatt tilstrekkelig hensyn til helseproblemet. Men spørsmålet kan ikke reduseres til det, og her må vi understreke en stor forskjell mellom bedriftens interesser og de ansattes. I og for seg er bedriftens synspunkt vesentlig økonomisk: det er dens mål å ordne arbeidet slik at produksjonen blir så stor som mulig uten en urimelig økning av lønnsutgiftene. Men for arbeiderne er det ikke bare et økonomisk spørsmål: det er deres liv som står på spill, deres



ASJON BEGYNNER IDAG

fritid så vel som deres arbeidstid, deres og familiens behov for en tilfredsstillende livsrytme. Jeg mener i det hele tatt ikke at disse behov ikke kan være imøtekommet innenfor den nye ordning. Det eneste jeg vil peke på er hvordan en forandring i arbeidernes økonomiske vilkår krever av dem at de klarer å tilpasse seg en ny sivilisasjon: det gjelder ikke bare levevaner, det gjelder hele livet.

Vi kan utvide dette spørsmålet enda mer. Når en stor bedrift forandrer livet på arbeidsplassen så radikalt, er det hele det lokale samfunnet som blir påvirket. Alle de som møter arbeidernes forskjellige behov, vil måtte tilpasse seg den nye ordning bedriften har innført. Her kommer butikkene, serviseyrkene, men også alle slags institusjoner og sannsynligvis til og med skolene og kirken inn i bildet. Med andre ord, her har vi et godt eksempel på at bedriftslivet faktisk er nøye knyttet sammen med samfunnslivet. Konklusjonen kan lett trekkes: den nye ordning stiller ikke bare et økonomisk spørsmål, men et politisk i ordets egentlige forstand. Så kunne man ønske at alle de som blir interessert i et så viktig spørsmål fordi det vil få følge for dem, får anledning til å studere problemet og gi uttrykk for sitt syn på det.

Det er forøvrig klart at den nye ordning medfører mere fritid. Men dermed er det ikke sagt at denne fritid nødvendigvis blir godt utnyttet. Da jeg arbeidet på en papirfabrikk, hørte jeg mine kameraters bemerkninger om et skiftarbeid som var meget mindre radikalt enn det vi drøfter her. De fleste var enige om hvor vanskelig det var å kunne nytte en fritid kjøpt med skiftarbeide. Om sommeren kunne man vel ta en tur eller dra til hytten. Men ellers pleide de å ta et biarbeid for ikke å kjede seg. De savnet mangfoldige organisasjoner til en fornuftig utnyttelse av fritiden. Disse eksisterte dessverre ikke. Men vi kan forstå at fritidslivet krever minst like meget utdannelse som yrkeslivet.

Hvordan skal vi reagere overfor den nye sivilisasjons innbrudd i vårt liv? Det kunne være fristende, overfor så mange problemer, å innta en rent negativ holdning. Men en slik



holdning, synes jeg, er helt urealistisk. For det første er det ikke sikkert at en ny ordning i arbeidslivet ikke kan tjene menneskers behov bedre enn den

tradisjonelle. For det annet, slik de økonomiske krefter er balansert i vårt samfunn, kan man godt tenke seg at

(Forts. side 399)

I LYSET FRA

AV LARS ROAR

«St. Olav» bærer en undertitel som er en konsentrert programerklæring: «For religion og kultur». En høyt fortjent tidsskriftkollega har det samme forpliktende program meislet inn i navnet: «Kirke og kultur». For de norske kristne som gjennom årtier har ledet disse to tidsskriftene, har det vært en selvsagt ting at kristendom og kultur har vitale forbindelser med hverandre, og at kristendommen har noe vesentlig å si også samtidens kulturliv. Den kristne tro er ikke bundet til noe bestemt kulturmønster, — den har vist sin livskraft under de mest forskjellige kulturelle vilkår. Men i likhet med alle de store religioner har den virket forløsende på og gitt innhold til den kulturelle vekst. Og det kulturmønster hvor vi hører hjemme, er formet av kristendommen — ikke bare i sitt historiske utgangspunkt, men på en måte som fremdeles er en virksom realitet.

I vårt land er det imidlertid langtfra selvsagt å oppfatte forholdet mellom kristendom og kultur på denne måten. I mange miljøer som er engasjert i det aktive kulturliv, oppfattes kristendommen med likegyldighet eller forakt. Det er ikke noe enestående for Norge, — det er trekk vi finner igjen i alle tradisjonelt kristne land. Mere særnorsk er det at så store deler av vår kristent engasjerte befolkning, betrakter *kulturlivet* med den samme likegyldighet eller forakt. Åndelig sett er der hos oss en dyp og tilsynelatende uoverstigelig kløft mellom de aktive kulturmiljøer, som ofte står fremmede for kristendommen, og det såkalte «kristenfolket», med sin tilknappe frykt for kulturlivets farer. Mange kristne har nok gjort en beundringsverdig innsats for å bygge bro over den kløften. Men den er der like fullt. Innenfor «kristenfolket» møter man en dyster og seiglivet uvilje overfor kulturlivet — snever *tradisjonisme* i vurderingen av dets ytringsformer, og snever *moralisme* i vurderingen av dets innhold. Og de fleste av kulturlivets toneangivende representanter har stort sett identifisert denne holdning med selve den kristne holdning. Kristen-

dommens utfordring tas derfor ikke på alvor i intellektuell forstand; man vet nok at den er der i europeisk målestokk, men den spiller ingen vesentlig rolle for de sider ved europeisk åndsliv som man har latt seg konfrontere med.

Lenge nok var den lille gruppen av norske katolikker et isolert miljø for seg innenfor dette mønster av isolasjon og kontaktløshet. I dag lyder Mesterens befaling «Gå ut!» med myndighet også til oss. Det er vår oppgave



Våre medmennesker ser ofte ganske uforstående på kristendommens representanter her i landet. Vår oppgave idag er bl. a. å vise dem at kristendommen er noe annet og mer enn en streng moralisme — også noe mer enn sentimentalt svermeri.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

I redaksjonen:

Lars Roar Langslet, Gunnar Magnus, Albert J. Raulin O. P.,
Helge Erik Solberg og Nils Heyerdahl.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 42 37 43.

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 42 31 70.

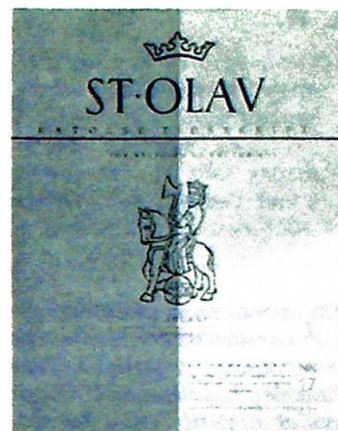
Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år, kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21.

å gå ut av isolasjonens selvtilstrekkelighet, til åpenhetens og samtalens forpliktelser. I vår egen kultursituasjon innebærer det bl. a. en plikt til å gjøre vårt for å bygge bro over kløften mellom kristendom og kulturliv. Vi må gjøre det i en følelse av forpliktende solidaritet med den kultur hvor vi selv har våre røtter — og med vilje til å bygge på det vi har felles med de fløyer vi står overfor. Med de kristendomsfremmede miljøer har vi i bredeste forstand *omsorgen for menneskets tarv* felles; vi vet at Kirken har et budskap å bringe, ikke bare til dem som har fått troens gave, men til «alle mennesker av god vilje». Med våre kristne brødre av andre konfesjoner har vi *troen på Kristus felles*; og adskillelsens smerte kan ikke fordunkle vår samhörighet i ham. — I de kristendomsfremmede miljøer må vi søke å stimulere bevisst-

JULEKRYBBEN

LANGSLET



heten om kristendommen som en nærværende og levende realitet, — en kilde — den eneste kilde — til mening med alle menneskets bestrebelse. Og i de kristne miljøer må vi bidra til å vekke forståelse for at kulturlivet er et vesentlig anliggende også i et kristent perspektiv, ikke bare som misjonsmark, men som et arbeidsfelt hvor Guds plan med sitt skaperverk skal komme til full utfoldelse.

Hvilke konsekvenser må vi trekke av vår plikt til å være kristendommens vidner i de kristendomsfremmede kulturmiljøer?

Vi må søke å vise at den humanitet som i så høy grad preger vår rettsorden og hele vårt sosiale liv, ikke er noe selvsagt, ikke er noe vi har garanti for å kunne beholde, — men at denne humanitet er vokset frem av en verdifølelse som har sitt objektive fundament i kristendommen. Til grunn for den ligger troen på enkeltmenneskets verdighet; og denne følelse for den enkelte persons uendelige verdi kan overhodet ikke begrunnes på noen realistisk og overbevisende måte i et rent naturalistisk og profant perspektiv. Den har sine røtter i de mysterier som kristendommen har latt os se inn i — en menneskefortolkning utspent i den dramatiske spenning mellom skapelse, fall og gjenreisning. Vårt samfunn har altså sitt dypeste verdifundament i kristendommen; og den humanitet som her har gitt seg praktiske uttrykk, kan i lengden neppe overleve uten dette levende fundament.

Vi ser allerede hvordan denne kristent begrunnede humanitet er i ferd med å uthules, gjennom rent profane holdninger til spørsmål som abort og barmhjertighetsdrap, og generelt gjennom en tendens til å verdsette mennesker ut fra den nytteverdi de har for samfunnet. Slike tendenser må vi bekjempe; og i denne kamp må vi appellere til den humanistiske holdning som fremdeles er et så sterkt element også i de kirkefremmede miljøer, og vise at denne holdning forutsetter et verdimønster som er fundert i kristendommen. — Men så må vi heller ikke stanse der, og gi inntrykk av at kristendom er en serie verdier og idealer som det sømmer seg å holde i hevd. Å være kristen er å ha del i det livsfellesskap som Kirken er, — og de som tror at de såkalte «kristne verdier» kan betraktes i fornem avstand fra dette livsfellesskap i Kristus, med ord og sakramenter som sin overnaturlige næring, beveger seg i beste fall i en meget abstrakt og livløs verden.

Vi må vise våre kristendomsfremmede miljøer at kristendommen er noe annet og mer enn en streng moralisme med et utall forbudsregler som uthengsskilt, og at kristentroen er noe annet og mer enn religiøs sentimentalisme og svermeri. Vi må vise at Kristi kirke er katolsk i ordets egentlige mening, at den opptar i seg og gir retning for alt som er sant menneskelig, fordi Kirkens Herre selv kom til verden som sant menneske. Til Kirken går der veier både for den enfoldige og den mangfoldige, — ja, endog for moderne intellektuelle, med all sin lærdom og skepsis og tro på sin egen tvil. — Vi må virke for at kristendommen blir omgitt med større intellektuell respekt. Allfor lett har det vært å skyve kristendommen til side som uinteressant og likegyldig, fordi man så sjel-

den møter den i en autentisk form. Å ta avstand fra den og polemisere mot den må koste større intellektuell anstrengelse enn den man sporer hos profesjonelle antikristne polemikere som professor Hedenius i Sverige og professor Langfeldt i Norge.

Vi må stille oss under det krav at vår egen virksomhet skal bære vidnesbyrd om kristendommen som en levende og retningsgivende kraft også på det man pleier å kalle det profane område. Ja, vi må vise at i lyset fra «det sanne lys som opplyser alle mennesker», gis der intet som i egentlig forstand er profant, fordi intet er Gud uvedkommende.

Hva er så vår oppgave overfor de mange blant våre kristne brødre som er blitt stående i uforstående isolasjon overfor kulturlivet?

Vi må etter evne arbeide sammen med dem som innses at kulturlivet er en sentral kristen oppgave, og at den norske kirke må befri seg fra sin tradisjonelle sneverhet på dette felt. Men også vi må erkjenne at denne befrielse ikke kjenner noen snarvei til en lettvent aktivisme, — den må komme som resultatet av en fordypelse i selve den innsikt som vår tro innebærer. Vår egen og andres fordypelse, — for vi har alle noe å lære, vi trenger alle til den hjertets og forstandens omvendelse som er frukten av et fordypet trosliv.

Kanskje har tradisjonell katolsk teologi lagt for liten vekt på den *theologia crucis* som våre protestantiske brødre forkynner, læren om vår synd og sviakt og Kristi nåde og miskunn, om det kors vi må bære for selv å nå frem til frelse i korsets tegn. Kanskje kreves det av oss at vi skal se dypere inn i fallets og sviaktens mysterium, så Gud kan utdype vår forståelse av at også de hører med i hans plan med oss. Men vi må til gjengjeld hevde at den protestantiske mentalitet altfor ofte overbetoner dette perspektiv på bekostning av budskapet om forløsning og gjenreisning, i lyset fra den ene påskemorgen da dødens brodd ble brutt, og den nye skapning sto frem i all sin glans og herlighet. Den oppstandne Kristus har sendt sin Ånd for å lede oss, så vi skulle få del i hans eget liv — og dermed kraft til å herliggjøre vår verden, så hele Guds verk kan samles til ett i Kristus.

Som det står i en av de vakreste bønnene i messen: På vidunderlig måte har Gud skapt menneskenaturen, og enda vidunderligere har han gjenreist den. Og vår gjenreisning, som er utvirket ved Kristi seierrike oppstandelse, er samtidig et forbillede på hele skaperverkets gjenreisning og dets endelige fullbyrdelse. Derfor kan vi uten hovmod se vår egen verdighet som Guds barn, og vi kan si med Pave Leo den store i hans meditasjon

(Forts. side 400)

MATEMATIKK, MUSIKK

UHØYTIDLIG PRAT MED

Dagens unge prestes har kanskje en noe annen form enn forrige generasjons geistlige. Pastor Rudi Kessels, kapellan ved vår domkirke, spiller opp til jenka for de unge på sin blokkfloyte, har dirigert vår første ungdomsmesse med moderne rytmer, går kledd nå til dags i bl. a. lusekofte og komager og har på forbløffende kort tid funnet en norsk tone, både i sin uttale og i sin virksomhet.

Alder: 27 år.

Det er, har vi på følelsen, straks etablert et fellesskap mellom ham og dagens katolske tenåringer. En prest som liker både Duke Ellington og Glenn Miller — om enn ikke piggtrådmusikk — og som ganske naturlig venter og tilbyr en friere, mer åpen og vel modigere holdning har muligheter for å drive sitt arbeide med resultater.

Men en ting til:

Hvis man på dette punkt av vår lille beskrivelse har plasert ham i en bås, har man tatt feil. Hans «7. sans» for eksempel er ikke fylt av muntre slagord og gode leirbålssanger, men av vanskelige matematiske problemer. Matematikk og musikk fyller ham like meget.

Han kommer fra St. Niklaas i Belgia, fremdeles en av landets mest tradisjonalistiske byer. Selv ble han troende «på en annen måte», som han påpeker.

Og enda en ting, for å forklare hans spesielle tilknytning til intervjueren: han elsker tegneserien Andy Capp.

☆

Pastor Kessels er født i 1939 og kom til Oslo som katolsk prest ved St. Olavskirken i 1966 — etter ett år i menigheten i Fredrikstad. Han er assisterende ungdomsprest sammen med ungdomspresten, pater Arno, og flakker fra undervisning til «tenntreff», weekenttreff og fjell-leire. Han spiller en sjelden gang også på sin fiolin, sykler energisk i Oslos gater for å komme fort frem og samtidig holde formen og har allerede en skisesong bak seg.

— Falt hvert minutt, sier han lykkelig.



«DET VAR EN GANG EN KRIG»

Men la oss se på hans livshistorie, om det da er forsvarlig å belaste en mann på 27 med noe så byrdefullt som en «livshistorie»:

Han ble født i oktober måned i 39 i St. Niklaas, en by på 50 000 innbyggere mellom Antwerpen og Gent. Før han var ett år kom krigen til Belgia. Men han var for liten:

— Jeg husker bare morsomme ting

fra krigsårene. Det var spennende å løpe i tilflukts... hva heter det nå på norsk?

— Rom. Tilfluktsrom.

— Javel. Men jeg hadde ingen anelse om elendigheten og nøden.

I 1946 begynner han på folkeskolen, går derefter på den høyere skole og er ferdig i 1959. Vi kommer så nær opp til 1966, at man uvilkarlig avbryter:

OG UNGDOM

PASTOR RUDI KESSELS

OM DE UNGE

«Katolske hjem er ikke nok i Norge», sier den 27 år gamle pastor Rudi Kessels i dette intervjuet med «St. Olav». «De unge trenger katolske venner utenfor hjemmet...»

Pastor Kessels hører selv til aller yngste generasjon av våre katolske prester: født i 1939, artium i 1959, ordinert sommeren 1964.

— Fatt Dem nå i korthet. En eller annen gang må De også ha blitt prest. Hvis De var ferdig med en artium i 1959...

— Jeg ble ordinert i Gent 12. juni 1965, nei, unnskyld, det var 64, datoer er mitt svake punkt.

— Blås i den datoen. Hva skjedde mellom 1959 og 1964?

LANG SCOOTERTUR I NORGE

Plutselig snakker vi alvor. Han vokste som sagt opp i en av de mest tradisjonelle byer i sitt hjemland. Selv avviste han ganske tidlig mange typisk tradisjonelt katolske ting. Han sier åpent at han aldri har vendt seg til å be rosenkransen for eksempel. Vi har andre midler til å be i dag, som han endefrem sier.

— Hvordan kom De så på tanken om å bli prest?

— Mine foreldre var og er praktiserende katolikker. I 13 års alderen var jeg selv så likegyldig at jeg ikke trodde på eukaristien engang. I 14 års alderen fikk jeg imidlertid kontakt med noen gode venner i ungdomsarbeidet — og jeg kom også i kontakt med prester som underviste på skolen.

— Og så? Dette forklarer ingenting.

— I 1959 reiste jeg til Norge som turist sammen med en kamerat. På scooter. Grunnen til at jeg valgte Norge var en nesten romantisk bakgrunn. Helt fra jeg var liten gutt, har jeg vært interessert i vikinger, runer og slikt. Det skyldtes bl. a. sprogstriden i Belgia, jeg ble interessert i skandinaviske sprog og nordisk kultur. Jeg hadde også sett en film om Skandinavia og hørt en spesiell radioreportasje om Norge. Vi reiste inn over Svinesund, over Oslo, Hamar, Dombås, Molde og sydover tilbake til Hamar. Videre til Stockholm og Berlin.

— Da vi kom hjem, meldte jeg meg for biskopen i Gent som prestekandidat. Han sendte meg til universitetet i Löwen — for å studere matematikk.

Det er ikke så enkelt å ane svaret på hans prestekall i disse linjene, det er så. Han gjør klarere greie for reiseruten over Hamar enn for sine private tanker. Dessuten: vi kommer

straks til et nytt problem, årene på presteseminaret.

FUGL I BUR

— Jeg hadde alltid følt meg fri før, var oppdradd slik. Presteskolens den gang nesten umenneskelige strenghet gikk snart på helsen løs. Nervene slo seg vrang, maven fungerte ikke — jeg kom i en situasjon som jeg ikke maktet, sier han uten å lave noen hemmeligheter ut av det. — Jeg måtte gi opp matematikken, men fortsatte med filosofi. Noen av oss fikk også visse lettelser, og jeg tenkte som så: Jeg skal ikke leve på et seminar resten av mitt liv. Så jeg fortsatte, i det blå.

Et øyeblikk streifer samtalen det han kaller «angsten i vår kirke for eksesser». Man forsøkte før å sikre sitt katolske liv 100 prosent, med farlige resultater.

Men Kessels utvikling fortsetter, han kommer fra Löwen til Gent, og møter forøvrigt de samme problemer der. Så militærtjenesten, i Belgia er det en lovfestet del av utdannelsen. Typisk nok er det «det beste år jeg hadde som seminarist». Han får arbeide sammen med andre prestekandidater på et militær sykehus, får prøve å virkeliggjøre noen av sine tanker om en innsats for andre — og trives. Riktignok havner han på grunn av sin selvstendighet engang i hva vi kaller for «kakebu», efter en debatt med en striks oversøster, men det formorker absolutt ikke dette militæråret for ham.

Han kommer til slutt tilbake til Gent og blir prest. Men like før har det skjedd noe annet vesentlig også:

Han kommer til Norge to ganger til. I august 1963 reiser han rundt og snakker med mange av våre sogneprester, året efter er han på en juniorleir på Lunde. Han er da subdiakon og guttene og jentene kaller ham godmodig for Rudi Halvprest.

Efter ordinasjonen er samtidig overføringen til Norge i orden — og en ny omstilling begynner. Plutselig er den store romerske kirke bare en beskjedne liten flokk, forklarer han smilende.

EN GLAD MATEMATIKER

Pastor Kessels forkjærlighet for musikk og matematikk preger ham

daglig. Matematiske lærebøker står side om side med Nytestamentet på en hedersplass i hans arbeidsværelse, det hender hvis han er meget trett om kvelden at han tar en bok med matematikkoppgaver med seg til sengs. For å hvile ut en kort stund.

— Hva er noen av Deres oppgaver i dagens ungdomsarbeide, pastor?

— Vi må forsøke på en eller annen måte å få samlet de unge katolikkene. Katolske hjem er ikke nok i Norge. De unge trenger katolske venner utenfor hjemmet, det kommer en periode hvor et ungt menneske står i opprør mot hjemmet — da må hun eller han ha venner.

Han fortsetter:

— Vi ser mange av disse problemene i Belgia også, men forholdene i Norge er vanskeligere. Hele atmosfæren er slik at de unge katolikker føler seg utenfor. Derfor må vi finne former som binder de unge sammen.

— De tradisjonelle former...

— De tradisjonelle former for dette er noe slitt.

— Hva mener De om pop?

— Selvom vi ikke er så entusiastiske, tror jeg ikke vi behøver å reagere så sterkt. De unge vil om en stund oppdage andre og mer verdifulle typer av musikk.

— Ungdom og sex, vil De si noe om dette brennbare problemet?

— Det er utilstrekkelig med en seksualundervisning som bare forklarer det fysiske. Hele det menneskelige vesen må med. Den gamle skoleundervisningen med plansjer av blomster og stovdragere holder ikke. De unge må få vite hele den menneskelige realitet og dens rikdom.

— Hva synes De om norsk ungdom stort sett?

— De er så redde. Det er vanskelig å få dem til å lese opp, de tørr ikke stå frem. Ellers er de som unge i andre land.

— Litt mer hei—på—deg kanskje?

— Jo, men det kan også være nyttig.

— Hva står Deres hjerte nærmest i musikken?

— De «matematiske» musikkgenier, Bach, Vivaldi osv. Ikke noe Chopin for meg, takk.

GLASSVEGGEN

AV BIRGITTA TROTZIG

När man hör Bach eller en gregoriansk melodi gör sig alla själens förmögenheter beredda och tiger för att fatta, var och en på sitt sätt. Och bland dem intellektet, det finner där ingenting att bejaka eller förneka, men det får näring.

Tron, bör den inte hänge sig på samma sätt?

«Trons mysterier förnedras om man gör dem till föremål för bejakande eller förnekande. I stället bör de vara föremål för begrundan», säger Simone Weil i «Tyngden och nåden».

Men också utanför vad som i trängre mening kallas trons värld, den kristna bekännelsen, finns «mysterier» vilkas djup och verkliga dimensioner är otillgängliga för enbart intellektets instrument. Lidandets faktum i världen är ett sådant, inför vilket troende och icke-troende i lika mån har anledning att lägga ner vapnen, att avstå från de rappa rationella formuleringarnas frestelse, och begrunda — i lojalitet mot det allvar och den svårighetsgrad problemet verkligen har. Att snabbt och lätt applicera ett svar på frågan om lidandets mening — något om den historiska nödvändigheten för den ene; något om det andliga värdet för den andre — är blasfemi. Det är inte inför den döda kroppen av en vän som har begått självmord som man tar till skolastik av det ena eller andra slaget. Lidandets problem är ett sår som bör hållas öppet; en motsägelse som inte får jämnas ut; en olidlig olösbarhet som man inte har rätt att låta lösas. «Var otröstlig, du behöver inte låta trösta dig», säger Sosima, själasörjaren, i «Bröderna Karamasov» till kvinnan som gråter över sitt döda barn. Tron, varken religiös sådan eller mera allmänna förvisningar om livets värdefullhet, är inte verklighet förrän sida vid sida med Ivan Karamasovs uppror, detta alla förmildrande och dämpande omskrivningar gällt genomträngande: «Om ett enda barns lidande behövs för att köpa sanningen, så förklarar jag på förhand att sanningen inte är värd ett sådant pris.» Vad som kallas religionens tröst är i detta fall inte någon tröst. Religionen tar det outhärdliga till sig — så som ikonernas Gudsmoder sitter med sin sons döda kropp i knäet. Men den botar ingenting, borttar ingenting. Kristendomens hopp existerar sida vid sida med att världens nöd kvarstår oförminskad; Ivan Karamasovs revolt väger med hela sin

tyngd; Jesus av Nasarets död, som jag med Aljosja betraktar som Guds svar, är en död utan tröst, en död under tortyr i förnedring, misslyckande, fullständig övergivenhet, en död som inte ger några andra lösningar än att uttrycka den yttersta solidaritet med dem som är nederst, dem som har det värst.

«SKANDINAVISK»

For noen år siden lanserte Foreningen Norden en stor kampanje i dagspressen for «å lære» oss å lese svensk og dansk. Idag burde det være forholdsvis enkelt å følge opp denne gode tanken — fjernsynet har for godt brutt ned en del skanser. «St. Olav» presenterer i dette julenummeret et par artikler i nabolandenes sprogdrakt — først, på disse sider, den svenske forfatterinnen Birgitta Trotzigs fine, lille betraktning om lidelsens mysterium.

Vårt «skandinaviske» innslag er også en hilsen til lesere og gode venner utenfor våre grenser. Og — en påminnelse om at vi er med i et større katolsk fellesskap.

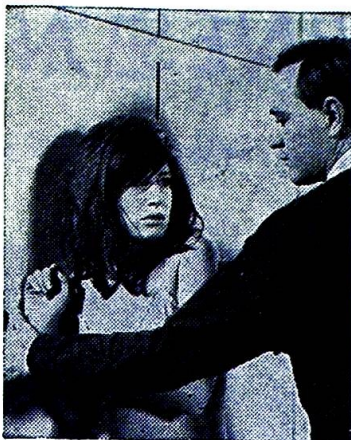
Detta är dock något att ha för ögonen innan eller medan man sjunger sitt Jubilate. Och i detta fall, sak samma om Riket är religionernas hinsides eller folkhemssocialismens hitsides — i vilket fall som helst representerar lidandets faktum, den yttre fattigdomen eller den inre, bristens, sjukdomens eller den psykiska förstörelsens faktum en gåtfullt oövervinnlig konstant som man förfalskar hela sitt hopp, all sin tro om man hoppar över och låtsas som ingenting. Frestelsen är stark både i religiösa och socialideologiska sammanhang, kanske starkast i religiösa, åtminstone är det den sidan som jag personligen har upplevt så. Men dialogen med det outhärdliga, det olösliga, får inte avbrytas. Om jag i det jag skriver på ett sätt som kanske kan tyckas monomant återvänder till lidandets aspekt, så är det bland annat också ett försök att hålla den dialogen öppen. (En annan synvinkel är besvärjelsens; att berättandets attityd är identisk med maskdansernas exorcism.) Man har för övrigt inte mycket att välja på: född till människa i människornas värld är man mot en mur, hur man än vänder sig har världen alltid ett eller annat sönderslaget ansikte att hålla upp mot en, tätt inpå. Ser man det, så ser man alltså; och så länge man lever i människornas värld blir ens tro en kluven tro, kluven så som världen är kluven, de bilder som föds ur ens medvetande blir med naturnödvändighet inte «det oföränderliga leendet under himlarunden» utan «störtregnet i tidens natt, det halvt upplösta ansiktet i Getsemane», för att citera en av Ingemar Leckius dikter.

Ser man, så ser man. Blundar man, så vet man att man blundar. Mycket mer finns inte att välja mellan.

Men hur vet man att man blundar om man alltid har gjort det och inte känner till något annat än det



Monica Vitti i Antonionis farvefilm «Rød ørken», en film som fikk en rekke spesialpriser.



«Rød ørken» viser oss noen moderne mennesker — det vil her si ubalanserte, rådville, nevrotiske vesener som aldri virkelig når hverandre.

fullkomligt slutna jagets orörliga och varför inte leende drömvärld? Jag vet inte på vilka vägar, inte hur. Men någon gång någonstans i ens utveckling nås man av ett meddelande om världens nöd, om andras lidande, en skenbart obetydlig sak når plötsligt fram. Allehanda telegram om världskrig och koleraepidemier lämnar en i komplett överklighet. Men vid detta enstaka tillfälle inträffar det att meddelandet *når fram*; och världen är förvandlad. Glasväggen splittras. Man vet, och för all framtid, att detta finns. Att bakom den döda fridfullheten, den sjuka förlamningen och orörligheten som ens egen jagförnimmelse lägger över världen (så att den ibland kan likna ett kolorerat plastlandskap, tomt färglysande, befolkat av rörliga kroppar vilkas ryckningar och beteenden inte angår en mer än skylddockors) finns verkligt lidande och verklig nöd, torteras verkliga levande människor med levande känslor och minnen och förflutet, dör levande barn i svält, verkliga barn som vart och ett har ett eget särskilt namn och till och med smeknamn, egna drömmar, egna lekar, och som dör. Men utan ett sådant meddelande som når in till själen och får den att förstå att detta är verklighet kan man gå oskadd, orörd över slagfält och genom koncentrationsläger bara den mekaniska fysiska motviljan är över. Det framgår ganska tydligt av Höss memoarer, av Eichmanns uppträdande under rättegången, av de anklagade i den aktuella Frankfurtprocessen att bödlarnas släkte består av dem som inte har haft tillgång till ett sådant meddelande — eller möjligen vid någon tidpunkt tystat det inom sig — de har aldrig upplevt världen annat än som överklighet, aldri sett det eller det zigenarbarnet annat än som ett slags rörlig docka, en likgiltig summa betingade reflexer. Det största skiktet av en själ, överklighetsskiktet, är ett bödelsansikte.

Meddelandet har svårt att nå fram. Man upplever det som avlägset, svårt, främmande, obegripligt. I Antonionis sista film, «Den röda öknen», beskriver kameran en kvinna i ett landskap, hennes förvirrade ansikte tänds och släcks än här, än där i ett skimrande, skiftande, magnifikt indifferent spel av färger och konturer. Det åskådaren och de två männen omkring henne ser av henne är hennes obestämda åtbörder, hennes ansiktes vaga, veka, förvirring, några oavslutade, mållösa, plötsligt panikartat brådstörtade handlingar. De två männen identifierar henne helt och hållet med dessa isolerade, i och för sig löjliga, futila beteenden, hon förblir obegriplig och likgiltig för dem, de använder henne till det hon trots allt kan användas till och återvänder (tillfredsställda eller vagt betryckta?) till sin vidrörbart fungerande ingenjörsvärld; ingen av dem har mött henne, till ingen av dem har meddelandet om



AV EN KLOVNS ADVENTS- TANKER

Klovner har et enormt behov for fred. Jeg er lykkelig over at jeg nådde advent til slutt uten å få banesår av kritikerne. Jeg skjønner jo delvis hvordan det ligger an selvfølgelig, mine små morsomheter og tricks begynner å bli litt slitte. Er ikke noe annet. Nå er det ganske deilig bare å presse hatten opp fra ørene — og vende tankene mot høytiden. Jeg vil ikke mase med presanger før lille julaften denne gangen, vil bare feire. Hva da? Freden som burde komme kanskje, jeg vet ikke.

Jeg skal sette meg på en kasse i gangen utenfor kontoret og tenke på forrige gang det var advent. Da min polske venn i første etasje ennå tuslet omkring. Da jeg selv ikke var i strid med særlig mange, sneen som dynget ned og gjemte oss. Slike ting skal jeg tenke på. Og så vil jeg forsøke å synge litt, enda det nok høres følt ut, og jeg vil lukke øynene og innbille meg at jeg er en populær fyr som skaper stormende glede.

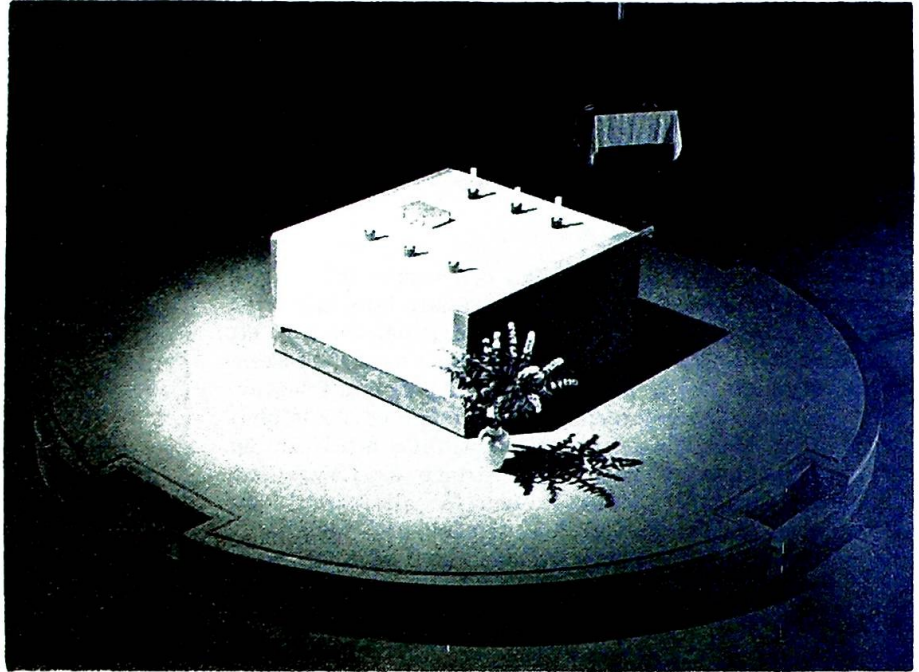
Og til slutt vil jeg kaste hodet bakover og ule mot taket.

hennes verklighet, hennes nöd gått fram. Det döda havsträsklandskapet i sina ändlöst skimrande skiftningar kommer här att gestalta just hinnan av överklighet som omöjliggör meddelandet; hennes ansikte lever i landskapet — vars monstruösa ugnar, fabrikkskorstenar, radarskärmar mot havsdimman blir figuranter för det omänskliga, relationslösa — opersonliggjort som under en glashinna eller vattenhinna. De två männen når henne inte (och är knappast intresserade av att göra det). Hon når inte heller sig själv. Hennes nöd lever i det stumma, et lidande nedanför språket, nedanför uttrycket. Jag upplever den överkligheten, den skimrande glasklarheten där man inte får något fäste, dimmans tystnad genom vilken inget meddelande når fram, som det yttersta hotet mot människan i mig. Det själstillstånd som «Den röda öknen» gestaltar är för mig dödssymbolen framför alla, den fullkomliga kontaktlöshetens landskap, gestaltningen av hur svårt meddelandet om världens nöd och världens verklighet har att ta sig fram genom jagets labyrinter och hala spegelsalar.

Arkitekterne har i den sidste snes år ofte behandlet spørgsmålet om, i hvilken stil man bør bygge vor tids kirker. Skal man — tro imod en såkaldt tradition — kopiere det forbigangne, eller skal man tværtimod søge at skabe noget nyt på kirkearkitekturens område? Arkitekterne har — alt efter alder, temperament og skabende evner — besvaret dette spørgsmål på mange forskellige måder. Mens nogle har ladet sig nøje med næsten slavisk at kopiere de gamle kirker, er der til gengæld andre (som for eks. Le Corbusier med den berømte valfartskirke i Ronchamp), der har forsøgt at skabe helt nye former, svarende til vor tids arkitektoniske sprog. Her i Skandinavien kan vi konstatere de samme to tendenser i de kirker, der er blevet opført efter krigen. På den ene side finder vi en hel del sjælløse efterligninger af de gamle romanske og gotiske kirker, dødfødte pasticher uden den mindste personlige inspiration. Men på den anden side finder vi heldigvis også mere moderne kirkebygninger, hvor arkitekten har forsøgt at forny traditionen og finde frem til nye løsninger. Og det er ganske givet inden for denne sidste kategori, vi skal placere den nye St. Hallvards kirke, som arkitekt Kjell Lund i samarbejde med Nils Slaatto har bygget for franciskanerne og deres menighed på Enerhaugen i Oslo.

Når man står over for en sådan kirke, kan man ikke lade være med uvilkårlig at spørge sig selv, om den overhovedet har nogen tilknytning til den tradition, der er gået forud. Denne strenge firkantede bygning i røde mursten, hvoraf kun den ene side — nemlig den, der vender ud mod fjorden — er åben, synes ikke rigtig at svare til de forestillinger, man normalt plejer at gøre sig om en kirke eller et kloster. At se til virker denne kirkebygning ganske overordentlig utraditionel. Indvendingen er oplagt, og præsterne på Enerhaugen har sikkert allerede utallige gange hørt folk spørge: «Skal det nu være en kirke?»

Men stiller man med en viss forargelse i stemmen et sådant spørgsmål, har man ikke lov til at standse der. Så må man også spørge sig selv: Hvad forstår vi egentlig ved en kirke? Er en kirke en bygning, der følger



Det ene punkt kirken og klosteret på Enerhaugen er bygget opp om: hovedalteret.

en ganske bestemt stil og ser ud på en ganske bestemt måde — med hvælvinger, buevinduer, spidstårn og takkede gavle — ja, så er bygningen på Enerhaugen ikke nogen rigtig kirke. Men hvis vi så i stedet for at tale om *stilen* går over til at tale om *funktionen*, ser det hele straks helt anderledes ud. Erfaringen viser nemlig, at den samme funktion kan komme til udtryk i mange forskellige stilarter. Den romanske og den gotiske stil er mest typisk inden for kirkearkitekturen, men det er ikke de eneste stilarter, der kan bruges. Og *hvis* man endelig vil tale om «tradition», ville det for øvrigt også være forkert at reducere hele traditionen til en bestemt afgrænset periode i Kirkens historie. Kender man overhovedet lidt til, hvordan arkitekturen har udviklet sig gennem tiderne, ved man også, at der har været mange andre stilarter end netop den romanske og den gotiske. Og desuden bliver man hurtigt klar over, at den nye kirke i Oslo, såvel hvad grundtanken som den konkrete udførelse angår, er ikke så lidt i pagt med Kirkens *ældste* tradition. Det er det, vi i det følgende skal forsøge at belyse.

*

Vi ved, at den første kristne nadver — den, som blev fejret af Kristus selv — ikke foregik i forbindelse med en af templets officielle gudstjenester, men under det ritual, hvormed man i hjemmene fejrede påskemåltidet. Når påskelammet var slagtet i templet, samledes jøderne familievis i deres private huse for at takke Gud og fortære lammet. Også Kristus og hans disciple var skærtorsdag aften kommet sammen for at spise påskemåltidet. De samledes i salen ovenpå i det hus, hvor Peter og Johannes havde set den mand, der bar en vandkrukke, gå ind (Lk. 22, 9—12). Og det var der, nadveren blev indstiftet.

I beretningen om «Apostlenes Gerninger» læser vi, at også de kristne holdt deres sammenkomster i private huse (Ap. Gern. 2, 46). Paulus nævner i sine breve nogle af disse første «kirkehuse» og kalder den lokale menighed, der samles i dem, ved ejerens navn (1. Kor. 16, 19; Rom. 16, 5 og 23; Kol. 4, 15). Med tiden antager disse kirkehuse større og større dimensioner. Snart ejes de af privatpersoner og snart af hele menigheden som sådan. Men hvordan det end går, bliver det familiære og intime ved med at være et fremtrædende træk i

KIRKE PÅ ENERHAUGEN

ER IKKE ET TEMPEL»

deres arkitektur. Og vi ved også, at disse huse på ingen måde adskilte sig fra de omkringliggende bygninger. At man så senere og ganske specielt siden middelalderen gik over til at bygge selvstændige og monumentale kirker ændrer ikke noget ved de oprindelige forhold.

Det er netop denne oprindelige tanke, arkitekterne Kjell Lund og Niels Slaatto har fundet tilbage til i St. Hallvarvs kirke i Oslo. De har ganske tydeligt forstået og givet udtryk for, at *en kristen kirke ikke er et tempel*... Hvad vil det så sige? Templet er — såvel i de hedenske religioner som i Det gamle Testamente — det sted, hvor guddommen har sit sæde. Og netop fordi det er Guds «bolig», skal det skille sig ud fra de omkringliggende bygninger og dominere dem. Det skal virke imponerende ved sit majestætiske omfang og være byens midtpunkt og kerne. Og dets inderste rum er kun tilgængeligt for en privilegeret kaste: præsterne. Folket har ikke adgang til dette rum. Det er nemlig ikke værdigt til at træde direkte frem for guddommen.

Alt det gælder ikke, når det drejer sig om den kristne kirkebygning. Selv om det måske kan lyde lidt uvant i katolske ører, må vi holde fast ved, at en kirke ikke først og fremmest er «guddommens bolig». «Den Højeste bor ikke i huse, gjort med hænder!» sagde Stefanus til jødernes råd (Ap. Gern. 17, 24). Kirkebygningen er altså ikke det sted, hvor Gud bor, men blot det sted, hvor de troendes forsamling mødes for at høre Herrens ord og fejre nadveren. «Kirken,» siger Augustin, idet han spiller på de to betydninger af ordet 'kirke', «er det sted, hvor Kirken mødes». Når Gud alligevel er til stede, er det, fordi og gennem at menigheden også er til stede. (Om dette spørgsmål se: «Teologi og kirkearkitektur — bibelsk belyst» i *Kirkebygning og teologi* ved J. Exner og Tage Christiansen, Gads Forlag, København, 1965, s. 13—25.)

Under den nye pagt er Guds nærværelse ikke længere knyttet til et bestemt nærmere afgrænset sted, som den var det under den gamle: «Den tid kommer, da det hverken er på dette bjerg eller i Jerusalem, I skal tilbede Faderen.» Guds nærværelse er

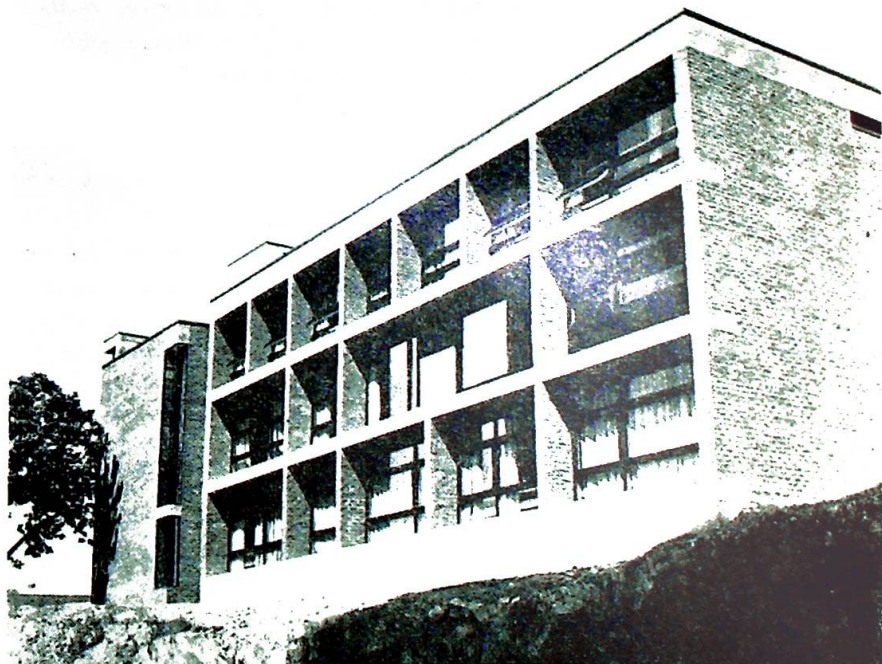
knyttet til selve *menigheden* som sådan: «Hvor to eller tre er forsamlede om mit navn, dér er jeg midt iblandt dem» (Matt. 18, 20). Kirken er altså først og fremmest Gudsfolkets hus. Så forstår vi bedre, at kirkebygningen altså ikke længere behøver at være monumental, — man kunne næsten sige tværtimod! Skal det være en rigtig kirke, er det faktisk bedre, at den ikke er det. Dens første opgave består hverken i at være en facade, et tårn eller et «monument» af imponerende ydre. Det vigtigste er det indre rum, «kirkesalen». Den bør altså snarere virke gæstfri end majestætisk. Rent teologisk — og arkitektonisk — er kirkebygningen altså det stik modsatte af et tempel i jødisk og hedensk forstand.

Har man først forstået dette, må det siges at være ganske befriende for vor tids arkitekter. Hvordan skulle de nemlig, når de bygger en kirke, kunne tage konkurrencen op med de omkringliggende bygninger? Hvordan skulle Kjell Lund, da han byggede sit kirkehus på Enerhaugen, have kunnet konkurrere med de 11—14 etages huse, der dominerer hele kvarteret med deres kraftige vertikale linier?

Endnu for 20—30 år siden ville man for enhver pris have forsøgt at bygge en imponerende kirke, og resultatet ville være blevet fuldstændig laterligt, som det for eks. er tilfældet med den stakkels lille St. Patrick's domkirke, der simpelt hen knuses af New Yorks skyskrabere. I dag er man heldigvis nået så vidt, at man frivilligt giver afkald på den slags uægte og prætentive løsninger. Og det er da også netop, hvad St. Hallvarvs kirkes arkitekter har gjort. De har valgt at dække deres kirkesal med en betonkuppel, men i stedet for — som man ellers plejer at gøre det — at vende kuppelen opad, har de vendt den nedad. Det var den eneste logiske udvej, når det som i dette tilfælde drejede sig om en kirke, der ikke alene skulle ses nedefra, men også oppefra — fra lejlighederne på 14. etage. Og samtidig har de dermed understreget bygningens inderlighed og dens karakter af «kirkehus».

Der kunne naturligvis siges meget mere om denne bemærkelsesværdige kirkebygning. Man kunne for eks. gå nærmere ind på grundplanens klare og enkle logik, fremhæve det orga-

(Forts. side 399)



Et moderne kloster, midt i Oslo — åpent ut mot høyhusene.

STRASBOURG

FRÅ FRANSK VED SIGMUND SKARD

Katedralen, roseraud bak aprillauret, halvt som eit menneske, med blod som bankanda skin,
 Strasbourgs store roseraude Engel, reist mellom Vogesane og Rhin,
 er ei bok med mange gåtefulle soger, og mangt som aldri blir fortalt,
 for barnet som ser opp mot storebror og fust vil vita alt.
 Ver helsa, dômar der borte i Frankrike, Chartres, Paris, Rouen,
 storkyrkjer, nedslitne, grå i håret, svartna av aldrars gang!
 Men som denne er ungl som ho er rak! så stolt ho lyfter sin lansel
 Så sælt å sjå ho i sola no, full av trugsmål og eleganse,
 som ein god væpnar aug-møter herren sin, om syna er aldri så kvass,
 Strasbourgs Engel, så raud som ei dotter av Alsace!
 Ikkje ville Gud at vår gode mor skulle slå ned augo og blunda
 for sin unders son, dette laurbærtreet som ruver i dagningsstunda!
 Så sann og nær som eg sjølv er kyrkja, så steinsterk og sjelesunn,
 så levande ny, så glad som rosa ler med morgonmunn,
 når allstad frå ho opnast imot meg liksom ein løynsam brunn
 og dukkar meg ned i det djupet ho gøymer bak sin portal,
 trygg som låg ho på havsens botn, vinraud som korall!
 Desse ruter, kva dags-eld er det dei speglar kvar nyfødd gong?
 Som røysta av ti tusen stavingar byggjer ein stor, brokut song,
 slik lyset, inn i ei stille utanom denne verd,
 lar glasa fortelja om Gud og mann, alt aldrane eig og ber.
 Dei to testamenta er der, dobbelt-tavla av stein.
 Gud er der, både Fader og Son, dei som i lag er ein.
 Fire pilårar til vitne, fire kolossar av grjot,
 vaktar den krypt der det Heilagste gløder vårt hjarta imot.
 Einkvan der inne høyrer alt liv, og skriket av Abels blod;
 i togna og tida lyder han, blind som Samuel stod!
 Faderen er der, og Sonen, og Anda, vår trifelte trøyst,
 dei bur der inne, dei er der, i gåta som ingen har løyst,
 med' mjuke, langsame strålar viller oss på tida
 til hanen på uret varslar kor dagen må verkeleg lida.

Gud er til stades, og Kyrkja, som denne inni seg gøymer,
 alt som har vore, stort og smått, framfor vårt auga strøymer,
 alle profetar og dygder, og han som fører på fall
 og flirande drassar dei dårlege jomfruer attlenges dit dei skal.
 Men avslagne hovud er herlege med, og fallstein med allslags gjerd
 – på ein av dei står skrive: ERWIN VAR BYGGMEISTER HER –
 og langlege menn som tida gnog på, hitlånte frå Himlen slik,
 som ein dukkar skyt seg or havsens djup med eit saltstorkna lik.
 Kven har ikkje sorgsamt kjent det, når sumardagen blir kveld,
 noko som stundar imot oss når rosa turkar og fell?
 Å, alle desse steinstokne menn og kvinner som vi skulle elska og forstå,
 romet skil oss ifrå dei, og tida meir endå,
 tida som kvarv, og bønlaust namn og åsyn mådde,
 berre augo bort over aldrane ned til oss levande nådde!

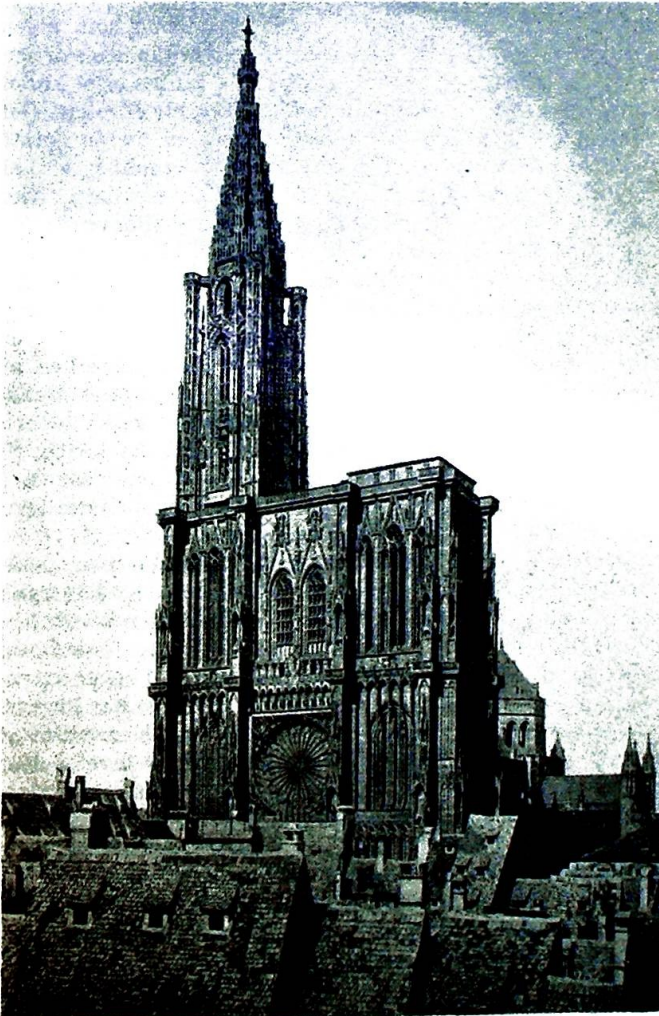
Farlege Nymfe frå fordom! bind hennar augo att,
 og fest ho trygt i svala, slik som dei ein gong batt
 henne dei kallar Synagogen, innmed ein sideport!
 Bryt den lange staven hennar, før noko uverk blir gjort,
 slik Apostelen lovar at dødens brodd skal ein gong brytast med
 – den store, lause, dårlege kvinna med andlet som ei fé!
 Meir fáfengd enn vatnet strøymer, enn Rhinens krokar alle,
 stivheld ho enno sitt falske våpen, det krøkte og det kalde,
 og peikar med attbundne augo på brevet der inkje står.
 Men på henne, frå andre bogen, vaker, vanvørdsleg klår,
 med kaldt blick som er skapt til å sjå, og stødig er seg likt,
 Kyrkja, som ikkje drøymmer, men berre veit si plikt,
 Kyrkja, studd på krossen, ikkje på sev og slikt,
 arving til dagar som lange kvarv og drønning for denne tid:
 et antiquum documentum novo cedat ritui.*
 No gløymer vi dagen i går! Lat oss nyta den unge aprill
 Du notid med di møde, og oppgåver tunge av tvil,
 di mindre av framtid du lovar oss, di verre fortida var,
 di søtare smakar røynda, ho som er beisk og hard!
 Di meir skal verket vårt stråla di tyngre strid vi har møtt.
 Så vakkert som det vårar i år! og som det er søtt
 å sjå når langsamt opp or dimma han reiser sin nækte mur,
 Strasbourgs evige Engel, og raudnar som ei brur!



Dikteren Paul Claudel.

(Frå Franske dikt, til norsk ved Sigmund Skard;
 Det Norske Samlaget, Oslo 1967.)

*et antiquum osb.: «og lat den gamle høgtid vika for den nye».
 (Frå Thomas Aquinas' salme om Kristi Lekamsfest.)



Katedralen i Strasbourg.

OM GUDS MOR

«Det er med rette at Kirken med særlig dyrkelse ærer Maria, som ved Guds nåde er blitt opphøyet nest efter Sønnen over alle engler og mennesker, fordi hun er Guds høyhellige mor og har fått sin del i Kristi mysterier. Og fra de aller første tider ble jomfru Maria også dyrket under navnet av «Guds mor», i hvis varetækt de troende i bønn anbefaler seg i alle farer og trengsler. Særlig efter kirkemøtet i Efesos vokste Guds folks andakt til Maria på en underfull måte: Hun ble æret og elsket, påkalt og efterlignet, slik som hun selv hadde forutsagt: «Alle slekter skal prise meg salig, for store ting har Han gjort mot meg. Han den Mektige.» Selv om den setter Maria i en helt egen stilling, er denne dyrkelse, slik som vi til enhver tid finner den i Kirken, ikke desto mindre vesensforskjellig fra, ja, støtter opp om den tilbedelse som rettes mot den menneskeverdne Guds Ord såvel som mot Faderen og Den Hellige Ånd. Nå finnes der forskjellige former for andakt til Guds mor, og Kirken har, innenfor grensene for en sunn og rett lære, godkjent dem i pakt med tids- og stedsforholdene, i pakt også med de troendes mentalitet og særtrekk. Hensikten med disse andaktsformer er at hengivenheten til moren skal bidra til at Sønnen, til hvem alt er skapt og i hvem det var Guds vilje at all fylde skulle bo, blir virkelig kjent, elsket, æret og hans bud overholdt.»

(Fra Konsilets dogmatiske konstitusjon «Kirken.»)

URTEGATENS KRØNIKE

Vi vet at St. Hallvard menighet i Oslo gikk og fiklet med tanken om et oppbrudd fra Urtegaten i over tredve år — det viser bl. a. den gamle bok med det mektige navn St. Hallvards kirkeannaler. I gode og onde dager har drømmer, siden mer konkrete idéer om en ny kirke vibrert i krokene, de vibrerte enkelte ganger visst sterkere enn verdensbegivenhetene.

I den daværende sogneprests opptegnelser for året 1940 står det nemlig som et digert sukk: Dette er en korsvei . . .

Og man nikker, tenker uvilkårlig på bombingene av våre byer, Namsos i brann, alt det andre som begynte i nettopp det året. Men nei: det er *Kirkebygget* det er snakk om. Det står: «Krigen har for alvor satt en stopper for alle våre byggeplaner, og det hele blir skrinlagt. For hvor lenge? Ingen som vet, men det blir meget tvilsomt om fransiskanerne noen gang vil makte å gjennomføre sine planer. Korsveien er ikke avsluttet.»

Og så kommer notatene om akkurat 9. april, litt lenger ned på klagelisten det året. Og vi har vel råd til å smile en smule når vi leser den ellers dystre beretning:

«Den 9. 4. var en Dies ater i Norges historie, allerede klokken 0.15 ble vi oppskrekket ved flyalarm, og denne gang var det dessverre ikke bare øvelse, men ramme alvor. Alt ble lagt i mørke. Tyske fly var over oss. *Likvel gad vi ikke å stå opp og sov til morgenen kl. 6 for sognepresten skulle lese den Hl. Messe for Elisabethsøstrene 6.30.*»

For meg er det ihvertfall akkurat som om disse få linjer gir et skarpt og ganske brukbart bilde av kirken i bakgården. Vi har vært mer enn glad i den gamle, trekkfulle, gulvkalde bygningen der nede, enten vi har gått der som konvertitter noen få år eller et helt trofast liv. Men det har vært en bakgård på *flere* måter, enten man nå vil innrømme det med en gang eller ikke. Det har vært så som så med kontakten med omverdenen. Ufrivillig skinner det gjennom i sogneprestens opptegnelser om hvordan han rolig ble liggende den dramatiske krigsnatten — for å kunne møte uthvilt til messen i grålysningen.

Han og andre som hadde bodd og hatt sin gang der og som følte seg — med rette — hjemme der, hadde liksom uforskyldt blitt plasert litt utenfor verdens virksomhet. Det hadde vært samtidig så vitalt allerede den gang å få et nytt Gudshus at det var vanskelig og tungt å la byggeplaner vike plass selv for en stor-krig.

Nå, jeg filosoferer kanskje for mye, og det var i alle tilfelle en misforståelse som fort ble rettet opp. Den messen presten hvilte seg så godt til måtte avbrytes: Tunge bombefly kom like over kapellet så hele huset rystet i sine grunnvoller, som det heter i beretningen. Og snart er man midt oppe i det hele. Den 14. mai må utenlandske statsborgere melde seg på fremmedkontoret på grunn av krigsutbruddet melom Tyskland og Nederland. Derfra blir bl. a. prestene transportert til Møllergaten 19.

Pater Boers og pater de Paepe satt på en celle, pastor Duin og sognepresten på en annen. Maten var ikke noe å skryte av, heter det, men «den 15. fikk vi en masse brød av både biskopen og menigheten. Det var den reneste velstand. Til og med hadde vi nellikker i et drikkevannsglass. «Vi holdt til der hvor fyllefanter ellers pleier å komme til hektene igjen.»

Legg merke til datoen. På Hallvardsdagen 1966 innviet vi en ny kirke på Enerhaugen. På Hallvardsdagen 26 år tidligere satt minsanten våre gode prester i kasjotten. Det er litt av en utvikling dette.

Fengselsoppholdet varte heldigvis bare et par dager, innbefattet denne stille blomster-demonstrasjon for Nederland med nellikkene i vannglasset, og den første, konkrete føling med dagens sosiale virksomhet på skyggesiden.

Til tross for en noe uinteressert holdning den første natten, kom man da nokså brutalt med i tur og orden.

Men vær sikker: man er så sta at også opptegnelsene for 1941 inneholdt noe om byggeplaner. Selv om tonen er resignert. Så glir liksom alvoret og presset utenfra inn over menighetens liv, og den nye kirken nevnes sjeldnere og sjeldnere.

Fremover til en mørk, trist krigsdag da man øyensynlig sa til seg selv:

Det er bedre å bygge et nytt vindfang ved inngangen til vår gamle kirke.

Jeg har valgt ut disse dramatiske døgn fra 1940 og deromkring for å illustrere den indre spenning i forholdet mellom kirken i Urtegaten og omverdenen. Ellers må jo en ting sies allerede nå: Vi kan selvfølgelig smile bredt av notater fra fjerne år, det er knapt noe galt i det. Våre etterkommere vil vel smile av ting vi foretar oss også. Men tenker vi oss grundigere inn i kirkenotatene og det som ligger bak den håndskrevne årboken med disse nesten 70 år, ja, så finner vi nok et fellesskap, skapt ved sakramentene og av de trofaste gamle i bakgården. Et fellesskap som man får ta med seg til Enerhaugen og bevare som noe stort og viktig.

Men — den optimisme som siden tross alt preget fransiskanernes drømmer om en ny kirke fantes visst knapt i 1890 da menigheten ble etablert. Det heter sorgmodig på en av de første sider i denne kirkes annaler at «af ca. 130 sjele, voksne og børn, som kunne innskrives som tilhørende St. Hallvards menighet:

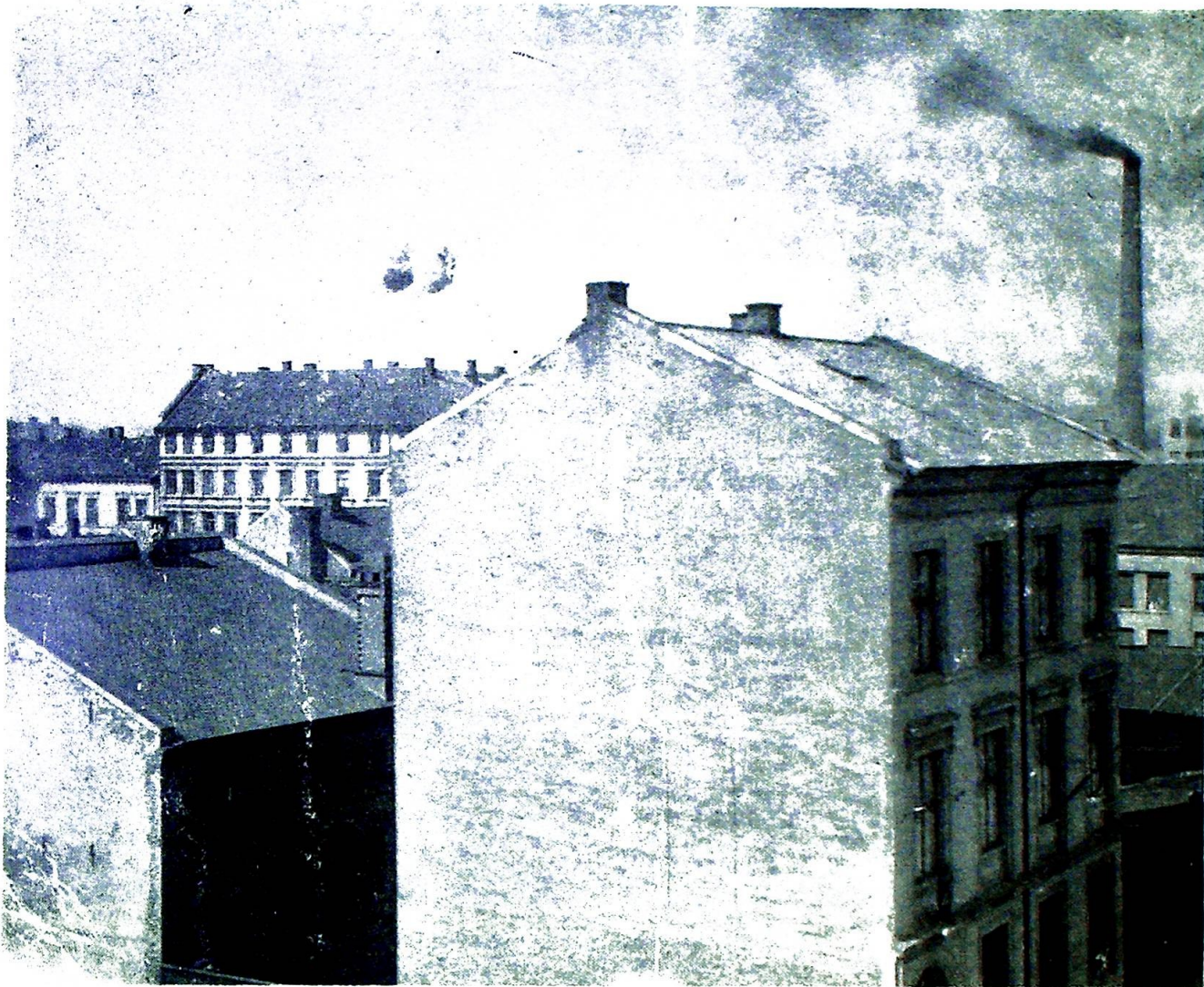
«fikk man med undtagelse av faa ikke noget andet i begyndelsen end sorg og møie.»

Og selv om det nok bemerkes at anderledes-troende gjør vanskeligheter og bråk for de katolske skolebarn når de skal hjem, føyes det hurtig til i samme, pessimistiske tone: «at våre egne skolebørn ikke viste synderligen bedre oppdragelse.»

Og over miljøet kjenner man dessuten biskop Fallizes mektige hånd slik at man blir noe kortpusten under lesningen. Det hele foregår feudalt og faderlig, det noteres med en viss ærefrykt at prefekten «tillige har levered tegning til kappelets møbler» samt at benkene i skolelokalet er lavet «efter prefektens vindrige tegning».

Og det varte ikke lenge før denne mektige herre besøkte skolebarna og frøken Hamilton som i parantes bemerket hadde en årslønn på kr. 600 og avga en bister erklæring om skolekarakterene.

En erklæring som vel skulle ført til hissige foreldreprotester i dag kanskje:



Dette er antagelig det eldste bildet som finnes i menighetens arkiv — tatt i slutten av 90-årene. Den gamle kirken i bakgården er nyoppført, men søstrenes hjem kommer først i 1901.

Skolekaraktererne.

Ved vore skolers inspektion finder Vi ofte, at lærerpersonalet tildeler børnene karakterer, som aldeles ikke svarer til børnenes virkelige fortjeneste og ydelser. Vi kan ikke give denne handlemaade en anden betegnelse end bedrageri ligeoverfor børnenes forældre og alle dem, for hvem saadanne usandfærdige vidnesbyrd fremlægges, og et uværdigt smigreri for selve børnene, og derfor har Vi gjentagne gange anmodet vedkommende om at ophøre med denne overdrivelse. Da disse anmodninger flere gange har vist sig uvirksomme, saa gjør Vi det herved til en pligt for d'hr. rektorer at gjennomføre ved alle under dem staaende skoler uden undtagelse en sandfærdigere udstedelse af karakterer, saa at karaktererne i virkeligheden faar den betydning, som er oppgivet i karakterbøgerne og pa vidnesbyrdformularerne. Skulde

lærerpersonalet ikke bøie sig for dette paabud, saa maa d'hr. rektorer meddele Os det.

Kristiania, 17de november 1904.

† J. B. O. Fallize, biskop af Elusa,
apost. vikarius for Norge.

I det hele tatt: nokså farlige tider. Og på ramme alvor. Etter grunnstensnedleggelsen til kirken i 1896 brøt det ut en stor brann i strøket, flere menneskeliv gikk tapt, det noteres at det lyktes å redde prestegården og nybygget. Det er ellers så man kan se for seg Urtegaten fra den tiden, ikke så enormt forskjellig fra i dag fra gård til gård kanskje, likevel mørkere og mer innelukket.

Selv for oss som har vokset opp i Gamlebyen og i nærheten av Botsfengselet, før en konversjon, var Urtegatestrøket også i tredveårene temmelig ukjent område. Min bestemor bodde i Gamlebyen i kanskje førti-femti

år og gikk daglig på Grønland for å kjøpe mat. Hun hadde dessuten en forskers ærgjerrighet når det gjaldt å oppspore merkelige religiøse samfunn, som gutt ble jeg trukket fra det ene til det andre i den jakten. Delvis var det vel for å smake på kaffen og julekaken som alltid ble servert slike steder, men også dypere interesse var til stede.

Men hun klarte aldri — over to menneskealdrer — å oppdage at det var noe så rart som katolikker like rundt hjørnet. De var for bortgjemte, selv for hennes rastløse søken.

Men la meg holde meg til annalene:

Den 14. april 1915 — for å hoppe noen år frem etter innvielsen — opplever menigheten en ulykke som med rette betegnes som enestående «i vår norske misjons historie»:

«En tyv har, sannsynligvis i aften-timene da kirkedøren ennu stå åpen,

(Forts. neste side)

- - - URTEGATENS KRØNIKE

voldsomt åpnet tabernaklet og stjålet både ciboriet og custodia i hvilken den store Hostie til monstransen oppbevares. De hellige Hostier som var i ciboriet har tyven latt tilbake i tabernakelet, men det mest sørgelige er at han har tatt den store hellige Hostie med . . .»

Blant mange underlige historier er dette en av de mest grøssende: en ukjent tyv, sakramentet, de neste døgn . . . Det høres ut som en novelle av Graham Greene, men det har hendt i Urtegaten i 1915.

Stort sett er nok omgivelsene ellers likegyldige til Kirken, katolikkene forsvinner inn i sin bakgård med jevne mellomrom, og livet går tilsynelatende videre som før i nabolaget ved parafinlampene og vaskestampene. Senere ved noe få dyrebare krystallapparater.

Men den lange tiden i bakgården er for alvor begynt, etter innvielsen av den gamle kirke den 7. juni 1897 og konsekrasjonen den 28. august samme år. De første foreninger kommer i sving, til tross for alle vanskeligheter og «umulige skolebørn» bygges det langsomt opp en trofast og god menighet, biskop Fallize er tydlig mildere i røsten et øyeblikk da han på en visitas i 1913 uttaler at «dette lover godt for fremtiden». Man er i gang. Allerede 19. november 1901 var søstrenes hus høytidelig innviet — i året 1915 dukker den første lille statistikk opp i kirkeannalene: seks par er viet (dessverre alle blandede, noteres det) tolv barn er døpt, en ny konvertitt har kommet til.

Inn i dette århundre for alvor altså, med alle nye ting og all kommende dramatik. Omtrent i begynnelsen av første verdenskrig blir det høytidelig besluttet å innlegge elektrisk lys i kirken og i prestegården. Og menigheten som man ifølge de første notatene i begynnelsen bare «kunne vente seg møye og besvær av» dekket minstanten 452 kroner av de 529 kroner dette kostet.

Så absolutt *ikke* en innsats å smile av den gangen.

I 1919 bygges det første av flere nye vindfang ved kirkeinngangen, i 1931 kommer det ny lampe over utgangsdøren, i 1936 blir det satt inn dobbelte vinduer på kapellanens kontor. Man småbygger liksom.

Og gjennom alle disse sidene utrolig mange prestnavn, fra den første sogneprest i den nye menighet, mgr. Clemens Hagemann og videre med bl. a. pastorene Vignon, Wang, Rein-

old, Klop, v. d. Velden, Breukel, siden mgr. Günther, pastorene Offerdahl og van der Burg.

For å nevne noen. Flere vil kunne rette på listen, først og fremst utfylle den. Det er visst hele veien navn som vi skylder stor takk. Det kan ikke ha vært lett alltid å sitte i Urtegaten, for å si det mildt. Og vi vet at det varte helt til 1936 før for eksempel dobbelte vinduer beskyttet en stakkars kapellan når han skulle arbeide på sitt kontor midtvinters.

I 1934 overtar hollandske fransiskanere menigheten — vi er inne i en nye periode. Byggeplanene begynner for alvor å svirre i prestegårdens rom. Det blir noen penger til formålet etter hvert: menigheten sparer trofast, frøken Sophie Høflmayr dør og testamenterer en liten formue på 28 000 kroner til den «nye kirke», andre hjelper osv. På dette tidspunkt har forøvrig menigheten 225 katolikker — «søstrene uberegnet», som det heter i boken. Det er jo alltid en besynderlig tendens hos prestene til å regne de troende i *sjeler og søstre* — eller altså her: så og så mange katolikker, pluss søstrene. Det er alltid selsomt å se denne oppdelingen.

Men la oss være mer konkrete angående 1934: det går 12 barn på skolen, hvorav seks katolske. Søster Cæcilia er lærerinne, pater Boers gir katekismeundervisning, pater Notenboom snakker tre ganger i uken om bibelhistorie osv. Det er visst første gang disse to navn som skal bety så meget for menighetens fremgang dukket opp i *den store bok*.

Tre opptas i menigheten, tre melder seg ut i et slags sjokkangrep, fem barn blir døpt, ett par viet, fire dør. En basar høsten før innbrakte rundt 400 kroner, det rakk til et nytt teppe i kirken og til maling. Urtegatens behov for maling var konstant og stort. Taket blir reparert. Følgende år, i 1935, overtar frøken Østenstad sangkoret, i 1936 nedlegges den lille skolen.

Og her kommer følgende besynderlige bemerkning:

«De katolske skolebarna gikk over til St. Olavs skole — for guttenes vedkommende, til St. Sunniva skole for en pikes vedkommende.

Et par av de protestantiske barn ble innmeldt på særskole.»

Man undres om det er sogneprestens manglende kunnskaper i norsk eller

den dystre sannhet dette med særskolen.

Apropos flyktninger, i 1937 noteres følgende like merkelige notis om en som melder seg ut av kirken:

«En meldte seg ut (dette året) fordi 'det er så vanskelig å bli skilt i denne kirken her'. Og, tilføyer presten, siden mannen hadde tenkt å gifte seg i nær fremtid var det klart at han ville gifte seg slik at det var adgang til skilsmisse. O tempora, O mores», føyer han til.

Samme år er det ellers besøk av fransiskanernes daværende provinsial i følge med en nederlandsk katolsk arkitekt. Det står høytidelig og litt selvgodt at «den nederlandske arkitekt er katolsk og forstår seg som sådan bedre på å bygge en *riktig* katolsk kirke».

Man sitter på Enerhaugen i dag og tenker uvilkårlig og en smule skadefro: Montro det . . .

Men at det var nødvendig å tenke på byggeplanene var det visst ikke tvil om. Vi siterer igjen:

«Kirken er i dårlig forfatning. Taket er råttent. Vannet renner ned i kirken og ødelegger det elektriske anlegget. Sikringer går så snart det regner ute og inne. Hvert år har vi kastet over hundre kroner bort på kirken uten at det nytter. I ministrantsakristiet var det simpelthen oversvømmelse. Vi trenger sandelig en ny kirke.»

Dette altså skrevet i 1937, et år hvor det forøvrig, bortsett fra oversvømmelsene, øyensynlig stadig er besøk av tyver. De stjeler bl. a. lysestakene fra alteret og tvinger broder Martin til å installere en alarmklokke ved kommuniensbenken.

Året etter faller evighetslampen en vakker deg ned og sneier sakristansøsteren.

Det er fortsatt farlig å leve i Urtegaten.

Ellers svinger dette året mellom håp og skuffelse. Arkitektplaner, penge-sorger, hollandsk hjelp — til slutt håper man på april 1939 som startmåned. Men det føyes dog til på siste side: «Motgangen har gjort oss litt skeptiske, så vi tør ikke glede oss for tidlig».

Og neste gang noe innføres i kirkeboken, er det de truende affærer ute i Europa som man aner et øyeblikk. Det har vært underhandlet med entreprenør om byggeplanene, mens pristigning og krigsrisiko gjør det hele mer usikkert. Dessuten har man kjørt



Et bilde fra det indre av den lille, gulvkalde, trekkfulle kirken i bakgården — tatt for mange, mange år siden det også. De som hadde sin gang der elsket den, selv når de holdt på som ivrigst med byggeplaner for en ny kirke.

seg temmelig fast når det gjelder finansene, så fast at man isteden pusser opp prestegården for at den ikke skal ramle sammen. «Nå ser prestegården ut som et kongelig slott i forhold til det den har vært og det var nærmest en grisebinge,» sier presten.

Forøvrig skal her nevnes drakampen mellom St. Hallvard og St. Olav menigheter, jeg tror jeg trygt kan bruke det ordet etter tonen i notatene:

«Inntil august hadde vi nesten bare felleskongregasjoner og fellesforeninger, slik som Elisabethkongregasjonen, Mariakongregasjonen, Theresiaforeningen, speidere. Etterat sognepresten alt i lengere tid hadde arbeidet for å få egne kongregasjoner, gikk biskopen til slutt med på at både Josefsforeningen og Elisabethkongregasjonen blir delt. Nu har vi fått vår egen Josefsfor. og Elisabethkongr., og vi kan trygt si at det var et heldig tiltak, for det viser seg at langt flere deltar nu. I St. Olav var ikke begeistringen særlig stor og noen satte «bukkeben», men denne stillingen blir de nok lei med tiden.»

Jeg vet ikke om de neste linjer også er et hipp til St. Olavs menighet:

«Hver onsdag aften er det foredrag og besvarelse av innkomne spørsmål og ingen er interessert i kortspill. Heldigvis. *Hverken øl eller dram blir servert.*

Hverken øl eller dram. Det går mot en ulvetid i det kongelige slott. For å snakke alvor, plutselig står man i 1940, 43 år etter innvielsen av kirken i bakgården. Vi har allerede hørt at man rolig ble liggende den første natten, og selv om man altså snart er på visitt på Møllergaten 19 og det ene med det andre, drypper det stadig sørgelig av taket. I første etasje og på kapellanens soveværelse kommer det inn dobbelte vinduer, en affære som koster 160 kroner. (Legg merke til at han fikk dobbelte på sitt kontor i 36, fire år tidligere — det er akkurat som man er vidne til de katolske kapellaners frigjøring. Man har en vag mistanke om at kirkens sogneprest har hatt dob-

belte i en årrekke allerede, men intet er nedtegnet.)

Forøvrig finnes en liten optegnelse av sognepresten selv som står i kirken og kikker opp i det råtne taket som igjen trenger maling. Og presten sukker: «Vi får pusse opp til neste år. Men etter oss kommer Syndfloden.»

For sikkerhets skyld er det faktisk skrevet på fransk, for at ingen skal kunne titte etter og oppdage hans galgenhumor.

Og man går inn i lange, triste krigsår. Den tredje orden må holde sine møter etter høymessen, fordi, som det heter: «så mange eldre damer gruer seg for å gå ut om aftenen på grunn av mørklegningen».

Et lite og ufrivillig komisk lysglimt kommer når sogneprestens notater liksom kolliderer i følgende:

«Pater Novatus preket fastepreker i St. Hallvard under høymessen. Et magert år under krigens åk.»

I 1942 er det en mulighet for at alle utenlandske prester og søstre blir utvist, men uværet glir over. Dess-

(Forts. neste side)

- - - URTEGATENS KRØNIKE

uten skinner det gjennom at Gestapo ikke kjenner til bakgårdsmiljøet, de avlegger besøk i bispegården med sine trusler, men møter ikke fransiskanerne. Sorger og gleder avløser hverandre, sogneprestens lille bil blir rekvirert, pr. korrespondanse antagelig og presten sukker etter en «ravn med en oljegren i nebbet», man feirer i 1943 100 års jubileet for Kirkens tilbakevenden til Norge etter reformasjonen og det er igjen nødvendig med nye reparasjoner, på grunn av soppfare.

Det er ting å være takknemlig for, og plagsomme saker:

«I disse ulvetider kan vi være takknemlige for at vi bor bortgjemt,» heter det. Men tenker nok av og til på flytteplanene, men det er visst en stund vel så meget p. gr. a. regndråpene gjennom taket som den isolerte tilværelse. «Tiden er ellers fattig på initiativ», heter det, «de fleste overraskelser kommer om natten. Flyalarm og slikt. Prøver å holde menighetslivet gående.»

Og like etter et hjertelig sukk:

«Husbesøk i den mørklagte by er et ork.»

Men så plutselig et tegn på at man til tross for Gestapo og alt sammen våger seg ut: «Pater Novatus samlet en del gutter her fra strøket til en underholdende sammenkomst på sitt kontor. Det er mange ungdommer som hilser oss nå på gaten. Selv om kontakten ikke direkte fører til konversjon, får disse guttene likevel et annet inntrykk av katolske prester.»

Og jeg vil gjerne la det være noe av det siste i dette springende og ufullstendige kåseri. Jeg synes ihvertfall at jeg aner veien ut blant folk som en rød tråd snodd gjennom alle disse årene. Av og til nesten ikke synlig.

Men vi skal avslutte på annen måte også, blant annet verdenskrig II:

I januar 44 feiret man sogneprestens 10 års jubileum som sogneprest, 10 år var i sannhet lang tid den gangen for en sogneprest i menigheten og biskop Mangers kom. Hvilket fører til følgende unektelig sylrlige bemerkning i boken:

«Biskop dr. Mangers som ellers ikke har på samvittigheten å slite dørterskelen her besynderlig, var også tilstede under festmøtet om kvelden.»

Det strømmer inn telegrammer og blomster til jubilanten som utbryter: «En kunne bli engstelig for at en

hadde fått sin belønning allerede på jorden.»

Men når vi leser om disse årene nå, unner man ham virkelig en slik hyggestund.

Og her kommer vi til fredsslutningen, som karakteristisk nok får en spesiell tone i Urtegaten. Søstre ringer en hel time med klokkene i pur glede — og en av naboene kommer forarget og ber dem holde opp.

Misforstått glede, skriver sognepresten, lystelig igjen.

Så glir man inn i «freden» — gjenreisning, boligmangel osv. Kirkeplanene blir fjernere enn noen sinde. Ja, biskopen går med på å sette opp et *ordentlig vindfang* ved kirken. Den første norske fransiskaner på meget lenge, vår egen pater Hanssen ankommer, herrene Fabian og Fiala er de drivende krefter i et nytt opppussingsarbeide i foreningslokalet. Det er ellers tydelig at det er jubelåret man er inne i, det noteres i boken

(Forts. neste side)

SKUMRINGS- STJERNEN

AV EMIL BOYSON

Hvad skal jeg si dig nu, mens det mørkner i Rummet
efter en dag som har tatt ifra oss Alt?

Kjenn, skumring langsomt gror i det lydløse tomme;
dugg over sjelens avsvidde marker falt.

Vi, som har tapt vor strid, som led hvad vi kunde lide —
drømmer vi dypere Dyp bak den vé som forgikk?

Midt gjennom avdagsglansens størknede kvide
sitrer Din Stjerne sig inn i et sluknet blikk.

Lover den o s s, som ikke har mer at miste,
åndernes under, fornyelsens sakrament...

kan ikke gleden dø? kan ingen sorg bli den siste?

Hjertet kan aldri tømmes; drømmen er aldri endt —?

at «sognepresten fra tid til annen oppmuntret dem med en hjertestyrker». Og resultatet: hjemmekoselig, skriver sognepresten.

Og kanskje jeg bør slutte med det lille glimt fra det gamle foreningslokalet, på et tidspunkt hvor det var preget av *hjemmekos*. Isolasjon, men koselig.

Alt det som skjedde i etterkrigstiden er tross alt nært, pater Castricum og pater Arno kommer, menig-

heten vokser i 50-årene som resten av Kirken i Norge. Planer, makeskifte, ny arkitekt, langsomt modnes Enerhaugprosjektet.

Og typisk nok:

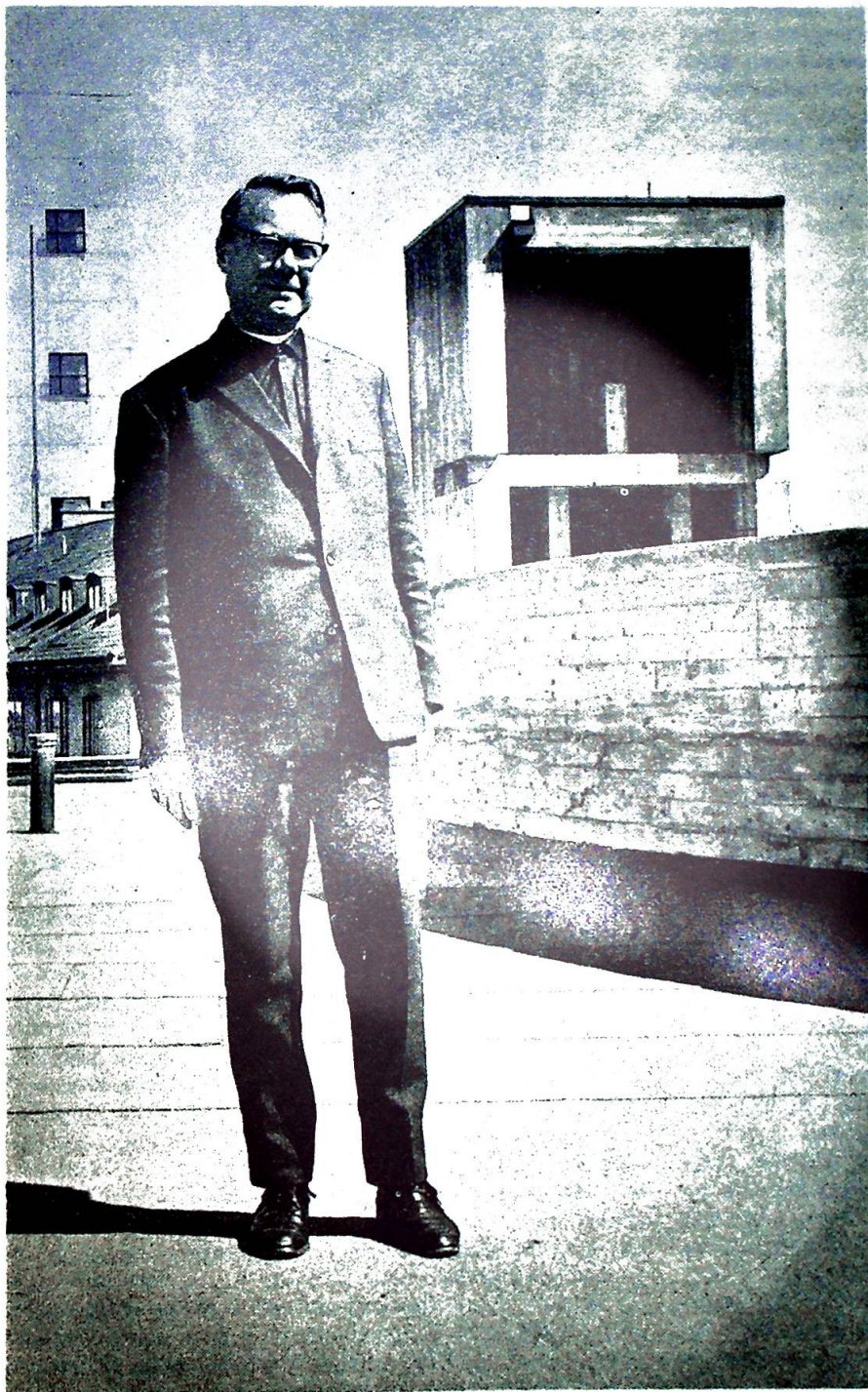
Fra 1962 stopper opptegnelsene i St. Hallvard's kirkeannaler. Sognepresten har fått mer enn nok å gjøre med realiseringen av den gamle drømmen om å flytte.

Han gjennomfører den, man flytter. Og vi kan si:

Sett i den sammenheng dette lille kåseri forsøksvis er holdt i, er i neste omgang det viktigste inntrykk av den nye kirkes beliggenhet ikke, tror jeg, dette at den hviler på fjell. Det viktigste er at den ligger kloss opp til, nesten på taket av en ny tunnelbane, midt blant høyblokker — ute blant folk.

Der hvor Kirken egentlig hører hjemme.

A. R.



Mannen som har æren og gleden av til slutt å få gjennomført byggingen av en ny St. Hallvard kirke: sogneprest, pater Albert Castricum, hollandsk fransiskaner. Her er han fotografert på toppen av den nye kirkebygning.

FRANS AV ASSISIS BØNN

Herre, gjør meg til redskap for din fred,
hjelp meg til å bringe kjærlighet der
hatet gror
tro, der tvilen råder
håp, der fortvilelse hersker.

Hjelp meg
å bringe forlatelse, der urett er begått
å skape enighet, der spliden raser
å spre lys, der mørket ruger
å bringe glede, der sorgen bor.

Mester, hjelp meg å søke
ikke så meget å bli trøstet som å trøste
ikke så meget å bli forstått som å forstå
ikke så meget å bli elsket som å elske.

For det er ved å gi at vi får
ved å tilgi at vi selv får tilgivelse
ved å miste vårt liv at vi vinner det.

Det er ved å dø at vi oppstår til
det evige liv.

EN MODERNE JULEHISTORIE

De bodde i femte etasje, første dør til venstre når man kom ut av heisen. Det var en hyggelig leilighet med store værelser, utsikt over byen og en rommelig altan.

Der var peis også, og det brente lystig i den mens familien var opptatt med forberedelsene til julen. Moren holdt netopp på å legge siste hånd på juletreet; hun hengte opp en siste sølvkule før hun tok noen skritt bakover for å beundre sitt verk på avstand.

Men hun så ikke tilfreds ut. Hun rynket brynene idet hun gikk bort og fjernet en litt klossete laget papirlenke i glorete farver.

«Men mor da!» Syvårige Inger så betuttet ut. «Kan ikke lenken min få henge på treet?»

Moren smilte.

«Jeg synes at en så fin lenke trenger du til pynt på ditt eget værelse,» sa hun. «Kom, jeg skal hjelpe deg og henge den opp i vinduet!»

«Men jeg vil at den skal henge på treet!» Det samlet seg til gråt hos Inger.

«Kom!» smilte moren, og hun grep datterens hånd. «Så skal vi se hvor pent du får det på rommet ditt!»

Inger lot seg motvillig hale med, og straks efter lød morens forsert muntre stemme ut gjennom den åpne døren fra Ingers rom:

«Se hvor fint vinduet ditt er nå!»

Men da moren kom tilbake til stuen, var Inger ikke med.

«Nå,» vendte hun seg til den eldste datteren, syttenåringen Kari, «hva synes du om treet?»

«Det er supert!»

Moren nikket tilfreds.

«Jeg håper at gjestene våre kommer til å like det,» sa hun. «Jeg kan ikke fordra disse smakløse, glorete juletrærne som folk pleier å ha. Det er meget vakrere når man pynter bare med hvitt og sølv.»

«Jeg synes det virker kaldt.» Det kom avgjort fra sekstenåringen Gunnar.

«Ja, du skal nå alltid ødelegge gleden for oss andre!» Søsteren var hissig.

«Slapp av, din røyskatt!» Gunar virket demonstrativt og irriterende forsonlig. «Dette er jul. Vi burde flomme over av vennlighet.»

«Er det aldeles umulig for dere to å holde fred?» kom det oppgitt fra moren.

«Fre-ed på jord, fry-yd på jord,» sang Gunnar skurrende. «Jeg skal sette på en juleplate, kanskje det hjelper på stemningen.»

Og straks efter fylte de lyse stemmene fra et guttekor stuen.

Moren nynet med et øyeblikk, men tanken på eftermiddagens koldtbord fikk snart overtaket; hun mumlet halvhøyt for seg selv:

«Skinken kan serveres på sølvbrettet, ribben på det lange tinnfatet. Kjøttpålegget kan jeg fordele på de to grønne fatene, sylten går på det lille glassfatet, potetsalaten i det dype tinnfatet og rekesalaten i tinnbollen.



AV VERA HENRIKSEN

Ostene kan jeg legge på det store glassfatet — men silden, hva i himmelens navn skal jeg gjøre med sildesalaten og ansjosen og sursilden og —»

«I fjor hadde du den på asjetter,» avbrøt Kari.

«Ja — ja, det har du rett i.»

Det ble stille en liten stund. Moren tegnet skisse av koldtbordet for å se hvordan hun best kunne plasere fatene.

Så sa hun plutselig:

«Hvor i all verden blir det av far?»

Gunnar trakk på skuldrene:

«Å han — han kommer vel hjem utpå eftermiddagen, fin i farten efter julefeiringen på kontoret.»

Moren så langt på ham.

«Du kan spare deg dine kommentarer om fars oppførsel,» sa hun. Men det kom i en tone som lot skinne igjennom at hun egentlig ikke hadde hatt noe imot bemerkningen. Og straks efter sa hun:

«Jeg skulle forresten ønske at de ville sløyfe den juledrinken på kontoret.» Hun kastet et blick på armbandsuret. «Klokken er nesten to.

Dessuten kan jeg ikke skjønne hvor det blir av budet fra blomsterforretningen,» la hun til. «De lovet å sende opp en bundt kristtorn.»

«Det er lusent av deg ikke å unne far en liten drink, altså!» Kari sendte moren et utfordrende blikk.

«Du, vennen min, skulle passe dine egne — —» Moren avbrøt plutselig seg selv:

«Å akevitten! Jeg har glemte å sette akevitten i kjøleskapet!» Hun ilte i retning av kjøkkenet, men snudde seg i døren.

«Ja, barn, treet er ferdig pyntet, dere kan begynne å legge frem presangene.»

«Barn!» Kari gjorde en forarget grimase.

«Hun kan kalle meg barn så meget hun vil,» sa Gunnar lavt, «bare en av mine presanger er en liten hvit konvolutt med penger til scooter.»

«Ja, hvis du får scooter, gir jeg meg ikke før jeg får båndopptager!»

En nøkkel ble vridd om i låsen på entrédøren i det samme, og Inger kom styrtende ut fra sitt værelse:

«Far!»

Gunnar hadde rett i sin spådom; faren var i stor stemning.

Han løftet jentungen høyt i været. Og da moren kom til fra kjøkkenet, svingte han henne rundt og kysset henne på kinnet:

«Gledelig jul!»

Men hun lot seg ikke rive med.

«Det lukter whisky av deg,» sa hun bare.

Han lo.

«Synes du det?» sa han. «Du kan kanskje fortelle meg merket, også?»

Før hun fikk svart ham, ringte det.

«Å!» sa hun isteden. «Endelig! Det må være budet fra blomsterhandelen.»

Hun trykket på knappen for å åpne porten nede, men straks etter ringte det igjen.

«Det var rart,» sa hun. «Var det ikke stengt nede?»

«Jo,» svarte han. «Han må ha sluppet inn med en eller annen som hadde nøkkel.»

Han gikk for å lukke opp, og utenfor sto der en tynn og blåfrossen liten mann i loslitt dress og med en stor bundt kristtorn som han holdt i begge hendene; der var sne på de taggete bladene.

«Men snille Dem, i dette snøværet kunne De i det minste ha pakket grenene inn!» Moren var forarget. «Nå kommer de til å dryppe over hele huset!» Hun tok bundten fra ham.

«Au!» unnslopp det henne da hun stakk seg.

Men mannen svarte ikke. Han bare så ned og virket enda mindre.

«Kom inn og få Dem en juledram!» sa faren plutselig. «De ser ut til å trenge det.» Han var høyrøstet jovial, og stemmen ga gjenlyd i korridoren utenfor.

Mannen fortsatte å se ned.

«Takk!» kom det lavt; han tok et par prøvende skritt gjennom døren og videre inn i gangen og ble så stående igjen. Men da Inger impulsivt tok hånden hans, smilte han plutselig, et varmt smil som fikk hele ansiktet til å lyse opp. Og uten å protestere, lot han henne dra seg med inn i stuen.

«Men Per da!» kom det lavt, men irritert fra moren. «Det var da helt unødvendig! Dessuten søler han til tepene og de renvaskede gulvene mine nå rett før gjestene kommer.» Hun senket stemmen enda mer. «Han burde i det minste hatt det vett at han gikk til kjøkkenet, istedenfor å gå rett inn i stuen.»

Hun tidde et øyeblikk, og da faren ble stående uten å svare, ga hun ham et lite puff i retning av stuedøren:

«Skynd deg inn, i hvert fall, og hold øye med ham så han ikke stjeler noe!»

«En juledram har jeg bedt ham på, og en drabelig juledram skal han få. Kan jeg ikke be en mann på en juledram i mitt eget hjem?» Faren mumlet forarget, og han gjorde seg i trass et ærend i soveværelset før han gikk inn i stuen.

Mannen hadde satt seg, men han reiste seg da faren kom, og han smilte igjen.

«Datteren Deres ga seg ikke før hun fikk meg til å sette meg,» sa han.

«De kan skjønne De skal sette Dem!» Farens stemme var så demonstrativt høy at den ganske sikkert kunne høres på kjøkkenet. «Og hvis De bare vil vente et øyeblikk, skal jeg hente akevittflasken.»

Idet han gikk, lød Gunnars hviskende stemme fra spisestuen, lavt, men ikke lavt nok:

«Du Kari, som påstår at du er så ømhjertet, og som på død og liv skal bli sosialarbeider, nå har du sjansen til å prøve deg i praksis!»

Men Inger satt på en krakk ved siden av den fremmede, og hun så på ham med store øyne.

«Fortell mer!» ba hun. «Jeg vil høre mer om engelen som passer på meg!»

Han bøyde seg litt frem mot henne, og ansiktet fikk liv da han begynte å fortelle.

«Du kan ikke se ham med øynene,» sa han «Men du kan se ham i tankene dine.»

«Kan alle mennesker se englene sine?»

«Nei, bare de som tror på dem.»

«Kjære, De må da ikke sitte der og fylle barnet med tullprat om engler!» Moren var kommet inn i rommet, og hadde satt en blomstervase med kristtornen på bokhyllen; tonen var lett, men med en isnende underklang.

Et øyeblikk vendte mannen et bedrøvet blikk mot henne, men han sa ikke noe. Og faren kom tilbake i det samme med akevittflasken og to drammeglass; han satte seg i sofaen og skjenket opp for gjesten og seg selv.

Moren ville gå ut på kjøkkenet igjen, men hun ble stanset i spisestuen av Karis hviskende stemme:

«Kom, la oss alle gå inn i stuen og sette oss. Vi kan ikke gi ham følelsen av at han er mindreverdige!»

«Mindreverdige!» Moren var ergerlig. «Jeg tror heller han er sinnsyk. Du skulle sett det blikket han sendte meg fordi jeg våget å bebreide ham at han fortalte Inger eventyr om engler! Som om han ville si at jeg vanskjøttet ungen.»

Hun så ut som om hun trodde ham, også, det er det verste, etter all den tiden jeg har brukt på å snakke fornuft med henne.»

«Kom nå, mor! Han mener det sikkert bare godt. Han tror vel på dem selv, da.»

«Jaja.» Moren kastet et blikk i retning av kjøkkenet. «Der er vel ikke noe annet jeg kan gjøre akkurat nå.»

De to gikk inn i stuen hvor Gunnar allerede hadde slått seg ned i den beste stolen. De satte seg, og en trykkende stillhet fulgte.

Det var faren som brøt den.

«Julen er gledens tid,» sa han smilende og etter å ha tømt glasset sitt. «En tid da man skal dele med seg av de goder man har.»

Den fremmede så ned, og han smilte også litt.

«Ja, det er sant,» sa han. «Men julen er mer enn det. Den kan lignes med kristtornen; det grønne er for nytt

(Forts. neste side)

--- EN MODERNE JULEHISTORIE

liv og for vekst, det røde for offer og tornene for smerten som må komme.»

Faren rynket brynene.

«Huff!» sa han. «De må da ikke lage skår i julegleden ved å snakke om offer og smerte!»

«Men far da!» Kari var overbærende. «Skjønner du ikke at han mener vi skal dele med de trengende slik at vi virkelig kjenner det?»

«Takk!» Gunnar sendte henne et megetsigende blikk. «Du er så stor i ordene, men jeg gad se deg gi avkall på noe av ditt eget.»

Søsteren så rasende på ham, men svarte ikke.

«Er De ferdig for dagen nå?» spurte moren konverserende. Men før den fremmede fikk tid til å svare, ropte Inger:

«Hånden din blør!»

«Å!» Det var Kari. «De må ha stukket Dem på grenene. Jeg skal hente plaster.» Hun gjepte hoverende til Gunnar idet hun reiste seg.

«Det er ikke nødvendig,» svarte den fremmede. Men Kari var allerede ute av rommet.

Da hun kom igjen, lot han henne sette plaster på den ene tommelen, hvor der var et risp. Og det så ut som om han ikke la merke til hennes temmelig viktige mine av å være barmhjertighetsengel.

«Du kan skjønne jeg er enig i at man ikke bare skal gi, men at man skal gi generøst,» sa faren, vendt til Kari. Der var en antydning av selvforsvar i stemmen, og han kastet et fort blikk på den fremmede. «Men man må da sørge for at man ikke selv blir andre til byrde, også.»

Han tidde et øyeblikk. Så tok han opp lommeboken og fant frem en tier som han rakte mannen:

«Her, kjøp Dem et par votter i julepresang fra meg!»

Mannen ristet på hodet.

«Takk,» sa han. «Men jeg klarer meg bra som det er. Gi heller pengene til en som trenger dem bedre.»

«Kan du ikke fortelle meg mer om englene?» Inger blandet seg i samtalen, og han vendte seg mot henne og smilte.

Der var noe ved det smilet som med ett fikk dem alle til å ønske at han ville smile slik til dem. Det vekket i dem en uforklarlig lengsel —

Da ringte det på igjen.

Faren gikk for å trykke på knappen for porten, og moren så forferdet på klokken:

«Det kan da ikke være noen av gjestene som har tatt feil av tiden?»

Hun reiste seg, vinket til Kari at hun skulle komme med, og skyndte seg ut på kjøkkenet. Gunnar og den fremmede reiste seg også, og selv Inger løp nysgjerrig ut i gangen for å se hvem det var.

Det ringte en gang til, og faren lukket opp; et bud sto utenfor med en pakke:

«Jeg skulle levere noe kristtorn fra Hansens blomsterforretning.»

«Det må være en misforståelse,» sa faren. «Vi har allerede fått kristtornen.»

«Jeg vet ikke annet enn at jeg har fått beskjed om å levere denne pakken her,» svarte budet halvsurt.

«Kom inn et øyeblikk,» sa faren.

«Det må være en misforståelse,» gjentok han. «Men

De får snakke med fruene.» Han viste budet inn på kjøkkenet og fortsatte selv til stuen.

Men der var det tomt, bortsett fra Gunnar som sto og skrudde på en av knappene til radioen.

«Hvor ble der av det andre budet?» spurte faren forbauset.

«Aner ikke.» Gunnar fortsatte å skru.

Faren gikk ut i kjøkkenet igjen, men den fremmede var ikke der heller. Han var i det hele tatt ikke i leiligheten.

Inger begynte å gråte.

«Jeg skulle ikke gått fra ham,» sa hun. «Jeg skulle ikke gått fra ham.»

«Ja, jeg legger pakken her på benken, frue.» Det var budet fra blomsterforretningen. «Den er betalt for, og jeg har ikke tid til å bli stående her.» Han forsvant ut gjennom entrédøren som han smelte i etter seg.

«Jeg hadde vel rett da jeg syntes at han virket litt rar, det første budet,» sa moren.

«Ikke gråt, Inger,» vendte hun seg til datteren. «Nå skal du snart få julepresangene dine!»

«Han må ha stukket av mens vi var opptatt med andre ting,» sa Gunnar, som også var kommet til.

«Å himmel!» sa moren plutselig. «Han har sikkert tatt med seg noe.»

Men der manglet ikke noe i stuen; til sin forundring oppdaget de til og med at akevitten i glasset hans var urørt.

«Men han var her virkelig,» sa Kari. «Det er ikke noe vi har innbilt oss. Se, kristtornen som han hadde med står i vasen på bokhyllen ennå.»

Alle snudde seg for å se. Og der sto den, friskgrønn og blodrød og med sine torner og tagger.

«Det var vel en som gikk ved dørene og solgte,» sa moren, og hun virket litt ille berørt. Så trakk hun på skuldrene:

«Det var hans egen skyld at han ikke fikk betaling.»

«Der var noe eget ved ham —» Kari så tankefull ut. «Noe nesten hypnotisk, altså,» la hun til med en frydefull gysning.

«Der kan være noe i det,» sa Gunnar. «Et øyeblikk fikk han meg faktisk til å føle meg — —» Han stanset.

«Jeg vet ikke om han satte tilstrekkelig pris på min godgjørenhet.» Faren så såret ut.

«Ja, du har rett i at der var noe eget ved ham.» Også moren virket betenkt, og der ble en kort pause.

«Jeg tror ikke han var riktig klok,» avgjorde hun så, brått.

«Det er godt vi ble kvitt ham.»

Og de andre var stort sett enige i det.

Bare Inger var utrøstelig.

«Jeg vil at han skal komme igjen,» gråt hun.

«Kjære vennen min.» Moren smilte. «Nå må du glemme den dumme mannen og pratet hans om engler. Nå kommer snart farfar og farmor og onkel Einar og tante Eva. Og nå skal vi hygge oss og feire jul —.»

ET TEGN PÅ BRORSKAP

«Kirken er reist som et tegn på det brorskap som gjør den oppriktige samtale mulig og livskraftig. . .»

«Dette forutsetter at vi begynner med, innenfor selve Kirken, å fremme den innbyrdes aktelse, respekt og enighet, med anerkjennelse av enhver forsvarlig uensartethet. . .» «Måtte regelen være: enighet i det vesentlige, frihet i det uvisse, kjærlighet i ett og alt.»

(Fra «Kirken i verden av idag».)

BØNN PÅ EN TUNNELBANE

Den vanlige tur, uten skifte. Femogtyve minutter uten forpliktelser av noen slag, jeg må kunne finne fullstendig fred. Søk fred og jag etter den, sier psalmisten, skyv ganske rolig bekymringene vekk, unngå enhver tom eller uvedkommende beskjeftigelse.

Det er rushtid, toget er fullt. Folk står helt inn i kupéen, luften er varm og tung.

Likevel, Gud er her. Jeg lukker øynene. Gud bor i meg, den allmektige er her, og jeg visste det ikke. Dette sted er hellig. Verdens Herre. Jeg står ansikt til ansikt med deg. Midt i denne flokken av mennesker er jeg i din nærhet, i uberørt ensomhet. Alene med den eneste Gud.

Min Herre og min Gud. Se min sjel står foran deg, ofrer seg og overgir seg. Gi den stillhet og fred, gjennomtreng den med tro og kjærlighet, fyll den med lovprisning og takk.

Anden i mitt hjerte sier: Abba, Fader. Jeg uttaler ordene sammen med ham. Tier for å la hans utsigelige sukk stige opp i meg.

Guds nærvær fyller meg helt. Hellege Far, bevar mitt stakkars hjerte i taus tilbedelse, hold dets oppmerksomhet rettet mot det ene nødvendige.

Unnskyld. En dame med stappfull bag baner seg vei ut, toget stanser, flere mennesker kommer på — nye ansikter.

Hvordan skal jeg finne tilbake til bønner? Hvor var det jeg var?

Men det er jo egentlig likegyldig, jeg er her mellom alle disse menneskene hvor Vår Herre har satt meg. Det er her han vil at jeg skal være akkurat nå, mellom disse menneskene. For å være deres utsending hos ham.

Jeg lurar på hvor mange passasjerer det kan være på et slikt tunnelbanetog. Hvor mange av dem kjenner deg, Herre?

Hvorfor har du ikke gitt alle disse mennesker den glede, det lys, den visshet som du har skjenket meg, den troens gave som du har gitt meg ganske gratis?

Du som er verdens dommer er ikke urettferdig. Forbarm deg over dem.

Alt tilhører jo deg, gi dem dine gaver. Det koster deg ikke noe. Det har allerede kostet din Sønn blod.

Hjelp dem til å kjenne og elske deg. La deres øyne se litt av ditt lys. Gi dem lengsel etter livet, tørst etter sannheten, gjør dem åpne over for kjærligheten.

Alle goder tilhører deg, la dine største goder strømme ned over disse mennesker som er så nær meg nå. Herre, du har satt meg midt blant dem nå i kveld for at jeg skal be til deg for dem. Hør min bønn, gi det du ønsker at vi skal be om.



Du har dannet dem med dine hender, og du har gitt dem en levende sjel, du har skapt dem i ditt billede så de ligner deg — og hvorfor? Utelukkende for at de skal lære deg å kjenne, elske deg og dele paradiset med deg. Reis deg, Mester, hvorfor sover du? Jeg har bruk for tre brød til mine gjester nå i kveld. Hvorfor skjuler du ditt ansikt for dem? Hvorfor glemmer du dem? Reis deg, kom dem til hjelp. Løskjøp dem for din kjærlighets skyld.

Send din Ånd, og de vil bli skapt på nytt. De døde lovpriser deg ikke, Herre.

Din Sønn er kommet for å bringe ilden, og hans høyeste ønske er at den skal brenne. Men alle disse mennesker har aldri fått vite at det er en ild og et lys.

Din enbårne Sønn er død for to tusen år siden, for at de skulle ha

livet, og de vet det ikke engang. Jeg skulle gjerne si det til dem nå med det samme, til mannen ved siden av meg, til kvinnen over for meg. For kynne dem budskapet om at Kristus er oppstanden...

Men det umulig. Dessuten skal de kanskje av på neste stasjon. Og tro om jeg vil klare å finne de riktige ordene?

Men kan jeg ikke snakke til dem om deg, så kan jeg i det minste tale til deg om dem. Av hele mitt hjerte ber jeg til deg for dem. La dem få kjenne deg og han du har sendt, Jesus Kristus. Forbarm deg over denne skare som ikke har noen brød, over disse som ikke kjenner hyrden. Vær ikke taus, o Gud. Jeg slipper deg ikke for du har velsignet dem.

Allmektige Far, du har i din godhet knyttet din allmakt til dine barns bønn.

I en menneskemengde kan man være alene, alene over for Gud.

Man kan, hvis man vil, velge ensomheten, trekke seg tilbake fra mengden for å finne Gud, for å møte ham i ørkenen — eller også møte mengden, godta hele den situasjon vi i øyeblikket befinner oss i som den virkelig er og åpne vårt indre helt for denne flokk mennesker som alle er våre brødre. Bære dem frem i bønn for Vår Herre, for hver eneste en av dem er hans barn, og det er ikke for ingenting at han har anbrakt oss sammen med dem, nå i kveld.

Hva er best: å be i ensomhet eller å be midt i menneskemengden?

Sr. Jeanne d'Arc.

PASCAL

«Kristendommen er ufattelig. Den byr mennesket å erkjenne at det er et foraktelig, ja et avskyelig vesen, og samtidig befaler den oss å strebe etter likhet med Gud. Uten en slik motvekt ville opphøyelsen gjort mennesket redselsfullt imbilsk, eller fornedrelsen gjort det uten grenser usselt.»

EN EKSISTENSIELL TENKER

AV LIS THORBJØRNSEN

I 1958 fik den belgiske dominikaner, pater Dominique Pire, Nobels fredspris for de humanitære foretagender, han til da havde satt i gang — flyktningearbejde, Europa-landsbyerne. Han fik den for ydre handling, samt for den ånd, hvori arbejdet var iværksat. Prisen gaves til et menneske af god vilje, som pater Pire holder af at betegne sig. Siden har pater Pire sat endnu mere i gang, blandt andet «fredsøen» i Pakistan og fredsuniversitetet i Huy, Belgien.

Jeg er ikke filosof, erklærer Dominique Pire, og han falder da også udenfor det traditionelle adfærdsmønster for filosoffer.

Fra Kierkegaard, Kant, Spinoza er vi vant til at betragte det som naturligt for tænkere at have så lidt som muligt direkte personlig relation til omverdenen, ydre handling begrænset til det mindst mulige.

Det er vesteuropæisk mønster, at tænkere har et skrivebord og en masse papir — som de bruger; at de sætter i system, hvad de har at sige, med så megen fagfilosofisk terminologi som muligt. Det er en formel tradition, der går tilbage til vor kulturs græske kilde. En ikke-sokratisk tradition (Sokrates er blevet beundret i Vesteuropa, men ikke efterlignet) så bindende, at endog redegørelsen for usystematisk livsholdning fremlægges systematisk af Sartre.

Men fra vor kulturs anden kilde, Palæstina, kommer en tradition af helt anden art: intet skrivebord, tankerne udtrykt så enkelt og klart som mulig i ord og handling. Bærerne af denne tradition plejer ikke at kalde sig for tænkere, selv om deres tanker ofte har haft stor gennemslagskraft. De plejer at acceptere, at betegnelsen er forbeholdt personerne ved skrivebordene og med de mange papirer fulde af komplicerede sætninger.

Når pater Pire udtaler, at han ikke er filosof, sigter han til det vante associationskompleks omkring dette begreb. At han har erkendt, at han er tænker, fremgår af nogle knappe sider «Confessions d'un pacifiste», hvori han, foruden spredt rundt i lejlighedstaler, skildrer sine tankers tilblivelseshistorie.

Vi er vant til, at bekendelser angår liv; derfor bruger pater Pire bevidst og dristigt netop denne titel, confessions, for at betone identiteten mellem tanker og liv hos den eksistentielle tænker. Den eksistentielle tænker sætter sig selv ind, tænker med hele sin person; tænkningen sker i og gennem handling, det er ingen skrivebordsproces.

«Det var som ung præst i Louvain, jeg følte den første spore,» beretter Dominique Pire, «for første gang ændredes noget i min åndelige balance. Jeg besøgte ofte et børnehjem, hvor katolske søstre tog sig af små, forladte børn. Og hver eneste gang, jeg kom, vendte alle disse små ansigter sig om imod mig og fulgte mig. Jeg følte, at jeg måtte kaste mig ud på elendighedens dybder, som så mange havde gjort før mig, og ikke bare forstå den, men afskaffe den, hvis jeg kunne. Jeg ledte overalt efter et middel. Først tretten år senere fandt jeg det sande middel: kærlighed.»



Nobelpristageren pater Pires reise til Japan og Hiroshima er et viktig trekk i hans liv de siste årene. Her er han fotografert sammen med den amerikanske atomfysikeren dr. Oppenheimer.

Hvorfor måtte han lede overalt? Allerede da havde han i årevis dagligt læst det ny testamente, studeret det. Elsker hverandre står der skrevet! Hvorfor skulle der gå tretten år, før han fandt midlet? Når det hver eneste dag i alle disse tretten år havde befundet sig lige for næsen af ham.

Og de trykte ord i det ny testamente var jo dog ikke døde bogstaver for ham, men sandhed og virkelighed. Ikke blot en del af hans liv. Mere end et værdifuldt grundlag. Han havde for længe siden valgt at lade det være hele hans liv. Da han valgte at blive dominikaner.

De tretten år, hvor han ledte efter midlet mot elendigheden, må da forstås som den tid, hvor han søgte at blive klar over sit eget helt personlige kald: hvad han kunne gøre, hvor og hvordan det skulle gøres. Hos nogle mennesker, sker dette så selvfølgelig, at der knap nok når at blive tale om et problem, for andre er det en langvarig og smertelig proces.

Det usædvanlige i pater Pires tilfælde var altså ikke processens langvarighed. Men dens udgangspunkt: den engagerende situation, og retning: søgen efter et middel.

Den kristne kaldsproces, hvis den er langvarig, plejer at gå stik modsat. Et gribende eksempel er Vincent van Goghs kamp i ungdomsårene for at blive missionær i Lon-

dons slum eller præst blandt fattige belgiske minearbejdere. Han søgte en situation, hvori midlet kunne anvendes, som han havde hos sig. «Ved du, hvordan det, der foregår i én, viser sig udadtil?» skrev han til sin broder. «Det er som en stor ild i éns sjæl, og ingen kommer nogen sinde for at varme sig derved, og de, der går forbi, ser kun lidt røg, og så går de videre.»

Dominique Pire startede i en situation og søgte et middel. «Jeg følte, at jeg måtte gøre noget. Jeg måtte kaste mig ud på elendighedens dybder, som så mange havde gjort før mig, og ikke bare forstå den, men afskaffe den, hvis jeg kunne. Jeg søgte overalt efter et middel.»

Sådan var processens udgangspunkt og retning også for *Karl Marx*. Blot var det ikke et katolsk børnehjem, Karl Marx havde besøgt! Situationen var børnearbejdet på engelske fabrikker i industrialismens første tid, og han havde ingen tillid til, at kristendommen ejede noget middel til at afskaffe det. Derfor måtte han søge.

En tysk skribent har indlemmet van Gogh i et bind «religiøse tænkere»; men med urette. Van Goghs problem var at finde den situation, hvori han kunne realisere Kristi efterfølgelse. Hans forhold til kristendommen var eksistentielt. Men han var ikke spor tænker.

Fordi Dominique Pire er tænker, var han så længe om at finde kristendommens middel, det middel han havde hos sig.

Efter sin situationsoplevelse tilbragte Karl Marx resten af sit liv ved skrivebordet; i de mange år han som landflygtig levede i England, sad han dagligt ved sit bestemte bord i British Museums's læsesal. Han satte handling i gang, selv handlede han ikke udadtil.

Led for led bygger Pire sit tanke-system op ved at handle. Han afviser bestemt, at det skulle være modtagelsen af Nobels fredspris, som skabte et avgørende vendepunkt i hans arbejde. Hvis han kunne få en sådan retningsændring foræret udefra, på vilkårligt tidspunkt, ville jo deraf fremgå, at han udelukkende var humanitær organisator, ikke tænker. Han vedkender sig ansvaret ved at modtage Nobelprisen og er — modsat Sartre — rede til at bære dette ansvar. Men han understreger, at ændringen i hans opgavestilling fra arbejde for «brød» til arbejdet for «brød og fred», endda med hovedvægten på fred, var sket forinden.

«Det var vistnok i Triest, under besøg i en flygtningelejr dér, det første gang gik op for mig, at et problem, som løses i fællesskab, kan forene mennesker.» Han stod i et gammelt fængsels loftetage, hvor 300 flygtninge havde fundet ly. En italiensk-schweizisk protestantisk ven, som havde ført ham derop, sagde: «Pater, disse mennesker har et budskab til os. De er ofte dårlige budbringere, men de bringer det ikke desmindre.»

Ordene slog ned i ham, situationen hjalp ham til at formulere, hvad han under disse år havde erfaret gennem handling: at flygtninge, «displaced persons», lærte mennesker af forskellig religion, politiske anskuelser, race og nationalitet at arbejde sammen for at lindre nød.

I sin tankebygning bruger pater Pire direkte citater som elementer. *Saint Exupéry*: «At elske er ikke at se på hinanden, men sammen at se i samme retning.» Vend denne sætning om, siger pater Pire, og man får: «Det er ved sammen at se i samme retning, menneskene lærer at elske hinanden.»

Egenskaber hos pater Pire disponerer ham for eksistentiel tænken — hans aktivitet, og aktivitetsbefordrende optimisme. Ikke en naiv optimisme som overser det onde, men en realistisk optimisme, hvis stærke drivkræfter er

kristen kærlighed og mod. «Det ville være farligt at starte ud fra oprindelig verdensharmonisk, således som Leibniz ønskede,» siger han; «det kan kun fremelske mismod og skyldfølelse; bedre at tage udgangspunkt i, at der til at begynde med ingen universel harmoni er, men at vi langsomt kan (og skal) arbejde os hen imod den.»

Den eksistentielle tænker sætter sig ikke ved et skrivebord. Han må sætte sig i situationer, lade livet bringe ham i dem. Pater Pire rejste til Japan.

At træde ind i Hiroshimas katedral var for pater Pire at blive sat i en situation, der krævede handling. Hvad gjorde han så? Gav sig til at tænke. Meditation er for ham handling — bevirket af handling og forårsagende handling er den handlingens brændpunkt. I Hiroshimas katedral søgte han at analysere, hvori fred består: fred er ikke blot fravær af krig, fred er positivt. Han havde ikke nogen vision, således som *Albert Schweitzer* på flodbåden i Afrikas jungle. Dominique Pire er ikke mystiker, han er en stringent logiker.

Når menneskene arbejder sammen for at lindre nød, vænner de sig til at acceptere også dem, der er anderledes end de selv. Det næste trin er, at de må lære at tale sammen. En samtale, der ikke er skiftevis monologer, hvor den ene kun venter på, at den anden skal holde op at sige noget, så han selv kan komme til. Men den broderlige dialog, den ægte samtale, hvor man ikke blot fremfører sit eget, men virkelig lytter til den anden. Pater Pire citerer *Jean Lacroix*: «Kendetegnet på et dialogmenneske

(Forts. n. side)



En mann av god vilje — og en mann med hjertelag og en egen evne til å realisere det i handling.

--- EN EKSISTENSIELL TENKER

er, at det lytter lige så godt som det taler, ja, måske bedre.»

Pater Pire evner selv at lytte, og at handle ud derfra. Han lyttede til breve, som han modtog fra unge efter at have fået Nobelprisen, og kombinerede dem med sin lytten i Hiroshimas katedral; det blev til fredsuniversitetet, ved Huy i Belgien.

Pater Pires kontor i Huy, nær dominikanerklostret, hvor han bor, er et livligt arbejdssted, hvor mange er beskæftiget. Men hans organisation er synliggjorte tanker.

Nobelprisen fik, foruden at være et økonomisk tilskud, betydning for pater Pires videre arbejde ved at bringe ham i situationer, hvis udfordring han tog op, til ny ekspansion ud fra sin indre linie. Den pakistanske ambassadør bad ham komme på besøg i sit land; han rejste. Hvad gør man, når man står i et U-land, og nøden råber alle vegne fra til én om hjælp? Lader man være at handle, fordi det er uoverkommeligt? Pater Pire afgrænsede vilkårligt et lille område af landet og indledte her et mønstergyldigt U-lands-arbejde, som han kaldte «freds-øen» i Pakistan.

Hvorledes han opfatter dette arbejde, og sin øvrige mangeartede udadvendte virksomhed, siger han så tydeligt som en modest person kan tillade sig, gennem den måde, hvorpå han omtaler Albert Schweitzers forhold til sin ydre handling, urskovshospitalet i Lambarene:

«Verden kender doktor Schweitzer gennem Lambarene og i Lambarene. Men personligt tror jeg, at den, der ønsker at forstå en mand som Schweitzer, bør gå bag hvert overfladisk indtryk, bør gå bag Lambarene for at nå ind i sjælen på den mand, som lever der. På det plan er Lambarene for mig kun et mødested. Det være langt fra mig at tro, at doktor Schweitzer kun var interesseret i disse sorte, fordi hans hospital er et samlingssted for hele verden. Der er ingen tvivl om, at han elskede disse mænd og kvinder, som Gud havde bestemt ham til at leve sammen med. Men han var fremfor alt en tænker, en fredens tænker. Og det er ham, man for enhver pris må møde. Verden holder ikke af ideer og abstraktioner. Den vil have billeder, Schweitzer forsvinder bag hospitalet, de sorte, palmerne, fotografierne, filmene. Jeg ville gerne prøve at forstå den ånd, som skjulte sig bag skærmbrettet.»

Lambarene er en udtryksform, et stilistisk virkemiddel.

«Fredsøen» er et stilistisk virkemiddel: et billede; malet i handling, ikke i ord.

Når pater Pire bruger ord, fremlægger han matematisk nøgent sine tankers struktur. Hvad han har fundet klart udtrykt hos andre, bibeholder han i deres formulering. *Friedrich Heer*: «Friheden findes kun i en mangfoldighed af små afstande.»

I de små afstandes princip samles pater Pires fredstænkning. Han begyndte at praktisere dette princip ved at formidle brevveksling mellem unge fra Europa og Afrika. Menneske over for menneske, uden om store institutioner, der sletter individet ud.

Brevkontakter mellem landene formidles af andre end pater Pire. U-landsarbejde gøres også af andre. Svaret på, at pater Pire ikke blot tager arbejde op, som andre ikke har tænkt på, men desuden starter og vedligeholder arbejde på felter, hvor også andre udretter noget, er de små afstandes princip.

Karl Marx tog sin tids bærende filosofiske system: hegelianismen, og anvendte det på sin tids vigtigste samfundsproblem: den materielle nød.

Pater Pire bygger på kristen eksistentialisme: *Gabriel Marcel*, og *Mouniers* personalisme, og drager kristen konklusion af ateistisk eksistentialisme: *Sartre*, *Heidegger*, og af *Jaspers*. Han anvender eksistentialismen på løsningen af verdens to vigtigste problemer: at skaffe brød og fred.

Hans anden originale indsats er måden, hvorpå tænkeprocessen foregår. Også Sartre mener, at handling må være tænkerens livsform, engagement en konsekvens af eksistentialistisk tænkning. Men pater Pire tænker eksistentielt: gennem situationer, gennem at handle.

Den velvilje og støtte, pater Pire behøver for at kunne gennemføre sin vældige, ydre udfoldelse, sætte så meget i gang, har han fået i rigt mål, fordi han ikke alene har influeret tiden, men imødekommer dens eget behov, er i pagt med den.

Atomalderens situation er så tydelig, at den kan ses uden filosofisk lup, med det blotte øje. Anonymitetens trussel. Umuligheden af en blot betragtede indstilling. Nødvendigheden af at acceptere andre, forskellige fra én selv.

Imperialismens sammenbrud har ændret vort forhold til U-landene. Europa har, eksistentialistisk udtrykt, opgivet at behandle dem som objekt og er i gang med at lære at respektere dem, som et nærværende du.

Men også medgang indebærer vanskeligheder. I sin tale ved fredsuniversitetets indvielse 1964 sagde pater Pire: «Det er beklageligt, at ordet «dialog» er på mote. Når «dialog» bruges af alle i meget forskellige betydninger, bliver ordet ikke ved at være sig selv. Det ville være bedre at tale om kontakter, apostolat, indflydelse, samtale, alt efter hvad det drejer sig om, og ikke forsøge at opfatte alle relationer mellem mennesker som ægte dialoger.» Mode udtværer og udvander, det er tankens inflation.

Det ser ud, som om Dominique Pires tankekonstruktion er bygget færdig nu, så han, som så mange andre tænkere har gjort, kan bruge resten af sit liv til finpudsning og til den retoriske gentagelse, propaganda. Dette vil i den filosofiske tradition være et helt legitimt og venteligt forløb, blot kan man naturligvis ikke i et menneskes egen levetid med sikkerhed sige, når systemet er færdigt og sluttet. Særlig ikke, når det drejer sig om en eksistentiel tænker, hvis åndsform er grænseoverskridende, samtidig med at han af temperament er dynamisk initiativrig.



VI HAR ÅPENT FØR JUL:

Fra og med torsdag 15. desbr. kl. 9—18. Julaften til kl. 14.

KJØP JULEGAVENE HOS OSSI

Bøger, julekrybber, grammofonplater etc. Et stort udvalg av vakre julekort — alle med julemotiver. Kunstkalendere. Lys.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1

Tlf. 42 31 70

FORTSETTELSENE

JUL FOR JAMES —

(Forts. fra side 373)

fang. Trykksaker, film, TV beskriver og bagatelliserer med masse-effekt den komplette forakt for enkeltmenneskets liv og fysiske integritet — ofte med en detalj-realisme som er gjennomført og «overbevisende» i alt — unntagen akkurat i dette vesentlige: Konsekvensene. De anonyme kadavere som James Bond og hans etterlignere strør på sin vei er primært underholdende — ikke, for eksempel, familieforsørgere. Det er en munter råskap, uten tragedier, uten følger, uten fantasi og perspektiver — en vill abstraksjon i «virkelighetens» kledebun. For det tilpassede, integrerte, normalt utrustede menneske er dette *fiction* — grensen mellom drøm og virkelighet er hele tiden betryggende synlig. Men etsteds i kinomørket sitter altså den fatale tilskuere — mislykket, svakt utrustet, konfust bitter, skadeskutt av livet. Ingen av disse karakteristika utgjør noen «skyld» — de kaller tvertom på medfølelse, omsorg og ansvar fra de mer bemidledes side. De er samfunnets svake lemmer, ofte objektivt ute av stand til virkelig å skille mellom impuls og fullbyrdet handling, underlagt den samme strenge justis som oss andre, de samme krav til innsiktsfullt ansvar.

Den tilfeldige besøkende i Old Bailey gransker ikke alle en saks akter. Om han gjorde det, i saken «The Crown versus James Galbraith», ville han trolig, med ubrytelig og konsekvent logikk, bli ført frem til dens strenge og tragiske utgang: En 24-årig undermålers ødelagte liv. Retten kan ikke forflyktige den enkeltes ansvar for sine gjerninger og overfor loven, innenfor et kultursamfunn. Men Fru Justitia har, i det beste av samfunn, et bind for øynene. Mistanken forblir: Den hårde dom rammer egentlig også en hel livsform, en hel samfunnsorden, hvor den høyre hånd — den som fører lovens sverd med stor høytid — åpenbart er uvitende om hva den venstre gjør.

Jeg undres på hva slags jul James Galbraith får i år. Har han en fangevenn?

ST. HALLVARD —

(Forts. fra side 383)

niske forhold mellom bygningens forskjellige funksjoner og rum (kirkerummet, klosterfløjen, menigheds huset og kirkens annektsbygninger), beundre den stilfærdige lyrik, der prager bygningens konkrete utførelse, og i det hele taget lovprise den åndelige harmoni og kvalitet, der lyser ud af dette arkitektoniske mesterverk, og som gør, at St. Hallvards kirke virkelig kan sammenlignes med de bedste kirkebygninger i Skandinavien og i udlandet, for eks. Lewerentz' Marcuskyrka i Stockholm eller Le Corbusiers kirke i La Tourette. Men hvis man i en eneste sætning skulle resumere sit indtryk af dette kirkehus, måtte man vel sige, at det karakteristiske ved det er, at det nøje afspejler den kristne kirkes situation i verden af i dag. Derfor er det så vellykket. I modsætning til så mange uægte og prætentiose kirkebygninger, der hverken har inspiration eller ånd, og hvor arkitekturen kun har det ene formål at «gøre indtryk», et formål, man har forsøgt at fremme med alle tænkelige midler — selv de billigste — er den nye St. Hallvards kirke og det dertil hørende kloster i Oslo helt igennem præget af den enkle værdighed, der kendetegner Frans af Assisis sønner. Det kan ikke nægtes, at der stilles store krav til en sådan bygning — både med henblik på de præster, der skal bo i den, og på den menighed, der skal samles i den. Den mindste falske tone virker øjeblikkelig som en slags heliobrøde! Men det er kun et godt tegn. Den stilfærdige plads, denne kirke indtager i bybilledet, og det forbløffende rigt facetterede liv, man opdager, så snart man træder indenfor, er alt sammen talende udtryk for, at et kirkesamfund i den moderne verden ikke har til opgave at dominere, men at tjene, og at denne tjenerånd netop har sit udspring i et indre liv, som kun kan forstås, når man befinder sig indenfor. Ligesom de første kirkehuse i de ældste kristne tider er denne bygning et konkret udtryk for et kirkesamfund, der samtidig er mindretalskirke og i kontakt med verden, et kirkesamfund, der vil være samtidig

lukket og åbent, og som midt i storbyens jag værner om sin indre rigdom for bedre at kunne stille den i menneskenes tjeneste.

MORGENDAGENS —

(Forts. fra side 375)

et stort økonomisk press, ikke minst når det er forbundet med lønnsøkning, i de fleste tilfeller vil overvinne all motstand.

Men dette betyr ikke at det ikke er noe å gjøre, forandringene skal tjene menneskene istedenfor å ødelegge dem. Det er vår plikt, både som mennesker og som kristne: å kjempe med alle krefter for å fremme de menneskelige vilkår en kan ønske å leve under. Det er tydelig at en slik kamp krever at alle engasjerer seg i den. For det første er det viktig at de vesentlige spørsmål blir ordentlig stilt: hva med familielivet, hva med helsen, hva med skolene som må tilpasse seg til de voksnes rytme, hva med kirkens liv, osv. For det annet er det nødvendig at man forbereder svarene på disse spørsmål. Det gjelder å vekke den offentlige opinion forat den alvorlig kan vurdere et slikt problem. Det gjelder også foreningene som bedre enn individene er i stand til å kunne uttale seg. Men til slutt er det nødvendig også å skape midler for en utdannelse til en fritidssivilisasjon.

Et tradisjonelt samfunn som allerede hadde revnet på det ytre plan, går i stykker også på det indre. La oss forsøke å bidra til å bygge opp en ny sivilisasjon, en ny balanse i menneskelivet, ved å fremheve de kulturelle og de åndelige verdier som kanskje kan få bedre utviklingskår enn noensinne.



«ST OLAV»s redaksjon vil gjerne sende denne julehilsenen til sine lesere. Vi møtes igjen med første nummer av bladet den 7. januar 1967.

MARIAHOLM SKOLESENTER

Vi har tidligere proklamert det første spadestikket ute ved Øyeren. Det er ikke så lenge siden det skjedde, men siden da er allerede meget gjort. Skolesenteret skal reises fort, innen 1. juli 1968 skal det vært klart til å tas i bruk.

Det kan være på tide å fortelle litt om hva Mariaholm skal bli. Når katolikker hører snakk om skolesenter, forestiller vi oss rimeligvis ganske andre ting — vi minnes sommerskoler, leirer, på Sylling eller andre steder. Det var ikke noe galt med Sylling, det er ingen grunn til å synes synd på de som fikk oppleve en katolsk uke der eller andre steder. Men Mariaholm er noe ganske annet og mye mer. Det er natur, feriested, badeliv, hotell, komfort, lettvent, hensiktsmessig... Det markerer slutt på pionertiden og overgangen til noe mer solid og permanent.

La oss heller begynne forfra: *Naturen* er det bare godt å si om. Hvis vi tar for oss kartet og lokaliserer Øyeren, sånn nedenfor og litt til høyre for Oslo, så vil Mariaholm bli å finne omtrent nederst til venstre ved vannet. Kartet forteller ikke mye om terrenget, men vi kan si at det er

vakkert her! Og det er *plass*, 30 mål, for å uttrykke det i et tall. Når bispedømmet reflekterte på stedet, var det i konkurranse med en nudistorganisasjon — det forteller iallfall litt om at her er både plass, ro og — skulle man tro — sol.

Tomten er meget sterkt kupert, og husene blir med omhu nesten stablet inn i terrenget slik at alt danner et harmonisk hele. Men det er god plass rundt husene, det skal blant annet stelles i stand to sportsplasser, og nede ved Øyeren er det plass til badested og båtplass. Et steinkast ute i sjøen er det en idyllisk liten øy, og ellers er det skog og knauser og alt hva man kan ønske seg. Et blikk på tegningen gir oss et godt inntrykk av stedet, og det ser så fristende ut at vi gjerne melder oss på til det første stevne ute ved Øyeren.

Som vi også ser av skissen dreier anlegget seg ikke om et enkelt hus, det er et helt *tun* som møter oss, med særskilte bygninger for søvn, for administrasjon/spising/undervisning og for gudstjeneste.

Sovehuset finner vi til høyre på tegningen. I virkeligheten er det to adskilte bygninger, eller retttere sagt to etasjer, litt forskjøvet i forhold til hverandre, slik at man f. eks. kan la gutter bo i den ene delen, og piker i den andre. Huset kan også deles vertikalt i tre adskilte enheter, som kan tas i bruk alt etter hvor mange gjester stedet har til enhver tid. Sovehuset er videre inndelt i hybler, hver med plass til to personer. I alt er det 36 hybler, altså er det plass til 72 personer.

Administrasjonshuset midt på bildet er det første bygget vi møter når vi kommer til Mariaholm (bilen har vi satt igjen på parkeringsplassen et stykke unna!). Her blir vi «book'et inn» i resepsjonen, og kommer vi i rett tid til det, kan vi fortsette inn i spisesalen. Her venter det oss enkel, men solid og god mat fra et uhyre velutstyrt moderne kjøkken. Det er den rene matindustri, men det er ikke rent spøk å lage mat til 70 personer (for ikke å snakke om oppvasken!), så det trenges nok. Selvfølgelig er det også kjølerom og matlager. Etter avsluttet måltid rusler vi inn i neste seksjon: Her står en diger og innbydende peisestue og venter. En peisestue til 70 mennesker. Her skal vel sangen løfte seg mang en sommerkveld! Og blir det for varmt, kan vi benytte anledningen til å beundre utsikten fra terrassen utenfor spisesalen, etter at vi har rustet oss med en bok fra biblioteket.

Enda mye mer er det i administrasjonshuset: Prestebolig og -kontor, lederhybler, kontorer, 3 undervisningsrom.

Som et punktum, nei — et utropstegn — ligger *kapellet* som et samlende tuntre. Det er ikke så mye vi kan fortelle om kapellet ennå, planene ligger foreløpig på tegnebordet, men når vi kikker over skuldrene på arkitekt Helge Abrahamsen, er det ikke fritt for at vi blir oppslukt. For Abrahamsen har idéer om hvordan et kapell som dette skal være. Ikke noe primitivt og provisorisk. Ikke noen katedral heller, ikke engang en miniatyrkatedral. Kapellet skal være en del av helheten, harmonere med den, men som et sentrum i det hele. Det skal plantes inn i en frodig norsk natur, og det skal tjene men-

I LYSET FRA —

(Forts. fra side 377)

over juleevangeliet: *Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam*, erkjenn, du kristne menneske, din verdighet. Vi hører Guds folk til; vi er brødre av helgene og mystikerne, og av de store giganter i tankens og kunstens verden. Augustin og Thomas, Dante og Rafael, Pascal og Newman er av vår ætt. Vi har ingen grunn til å bære sekk og aske for verden; for vi er satt til å forkynne for verden det glade budskap om Guds kjærlighet og vår frelse i Jesus Kristus, og om hele skaperverkets forløsning i og ved ham.

Den pietistiske norske kristendomsform rommer utvilsomt genuint kristne verdier; men den har trukket et ugjennomsiktig slør over denne siden av kristendommen. Veien til befrielse fra den sneverhet som dermed kleber ved den, går gjennom fordypelse i Evangeliet som det glade budskap. I lyset fra det må de kristne i vårt land lære å ranke seg, å gjenvinne den sunne *egenbevissthet*, som er noe ganske annet enn hovmodig selvbevissthet. Der hvor en slik mentalitet bryter igjennom pietismens hårde skall, der skapes også mulighetene for en fruktbar kristen innsats i kulturlivet. Der skapes mulighetene for å gjenerobre den uttrykkets mangfoldighet som kristen kultur innebærer, men som nordisk religiøsitet har snevret inn: både den kristnes intellektuelle selvforståelse, og mystikerens vidnesbyrd om den levende Gud — for å nevne to vesentlige sider ved den kristne livsform som er blitt så å si fremmede for nordisk religiøsitet.

I lyset fra julekrybben skal vi enda engang se at alt er oss gitt — og vi er utsendt for å dele den gaven med andre. Av vårt eget har vi intet å gi, men Gud gir oss alt. Også den oppgave vi har i samtidens kultursituasjon, er hans gave til oss.

REISER SEG

nesker som lever i kontakt med naturen, som lever med i det spesielle katolske fellesskapet vi vil finne her ute. Kapell, sports plass, peisestue, undervisningsrom, alter — det hører sammen. I kapellet vil vi derfor finne det samme kravet til enkelhet, til form, til samklang med omgivelsene, som vi finner overalt på Mariaholm.

Kapellet bygges i tegl og furu, gulvet er tenkt dekket med natursteinheller. Utover mot vannet åpnes koret — foreløpig ved en hel glassvegg. Man kan la naturen selv danne altertavle. Eller man kan dempe det hele ned ved en glassdekorasjon. Alt dette er ennå åpne spørsmål. Inngangen på motsatt side er skjermet ved en forlengelse av yttervegger — ideell plass for et friluftsalter, og ender i et frittstående klokkeårn.

Selv om vi klør i skrivehånden, kan dette vanskelig bli annet enn et grovt riss av et stort anlegg. Arkitektkontoret bugner av detaljplaner, arbeidstegninger, konsulentuttalelser. Og arbeidskomitéene, teknisk utvalg og finansutvalg, holder møter, planlegger og drøfter. Det er et stort puslespill som skal gå opp. Men det vil gå opp!

Snakket vi om penger? Det har vi nesten ikke lyst til i en stund som denne, men det nytter jo ikke å underslå at et anlegg som dette koster penger, *mange* penger. Skal vi antyde noe bortimot halvannen millioner kroner? Så mange penger har selvfølgelig ikke byggherren, og hadde vel ikke greid å skaffe heller, hvis det ikke var fordi vi har så mange utenlandske venner. Allerede noen år har det vært norske følere ute på det internasjonale «katolske marked», og resultatene har ikke uteblitt — pengene har kommet, i mange slags valutaer og med pene tall. Ennå er ikke den nødvendige kapital skaffet til veie, men

man kan vel tillate seg å se relativt lyst på det, hvis man samtidig er innstilt på at det fortsatt må arbeides med å skaffe penger.

Kapellet er en historie for seg selv, også når vi snakker om penger. Biskop Mangers ga oss som avskjedsgave to ting: En meget stor pengegave, øremerket til kapellet. Og en formaning: Kapellet burde vi greie å reise for norske penger! Det må være en æressak for oss alle å følge denne appellen.

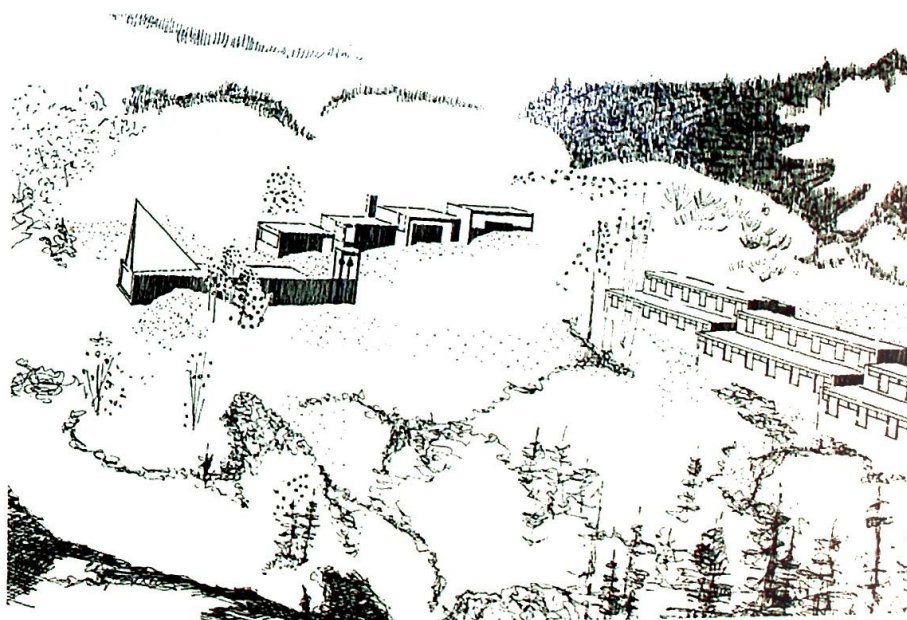
Mer vil vi ikke snakke om penger i dag. I nær fremtid skal vi fortelle litt om hvordan vi har tenkt å få dere alle til å hjelpe til med å reise kapellet på Mariaholm!

Siden vil vi glede oss til det som skal komme. En blank dag i 1968 pakker vi sekken og drar. Vi bør kanskje ta med oss en spade — det må være en fryd å få være med på finpussen. Og har vi fått noen sår og skrammer underveis, så vil vi slikke dem da: Vi har løst en oppgave som vil komme katolikker både i vår generasjon og de neste til gode.

Det store beløpet til tross — det er ikke noe luksus-hotell som skal reises på Mariaholm. Det er bruksgjenstander, nøkterne, sterke, fornuftige ting. Men ting som også er pene, hyggelige, innbydende. Som vil friste oss til å arrangere, friste oss til å reise.

I ventetiden må det være oss forunt å fantasere og planlegge litt videre: Hva går det ikke an å fylle et sted som Mariaholm med? Her kan holdes skoler og leirer for våre unge, allerede fra 10—12 års alderen kan vi kanskje gi dem et katolsk og inspirerende miljø å besøke. De kan vokse opp i det, som juniorer, seniorer, speidere, som ledere selv en vakker dag kanskje. Og de voksne kan samles der, ekteskapsgrupper, menigheter, foreninger. Kanskje alle på en gang, de voksne i peisestuen til et foredrag, de unge til et kurs i katolsk teori halvblendet med praksis, de minste tatt hånd om av en barnepike...

Det blir kanskje ikke bare plankekjøring da heller. Når vi får et sted som Mariaholm, har vi påtatt oss en stor kontinuerlig forpliktelse, vi skal fylle stedet med meningsfylt katolsk innhold. Men vi greier vel det også. Da har vi ihvertfall stedet!



*Maria skolesenter
— slik det kommer til å se ut
når alt er fullført.*

«Bær hverandres byrder», Gal. 6,2.

CARITAS

Oslo bispedømmes sosialarbeide.

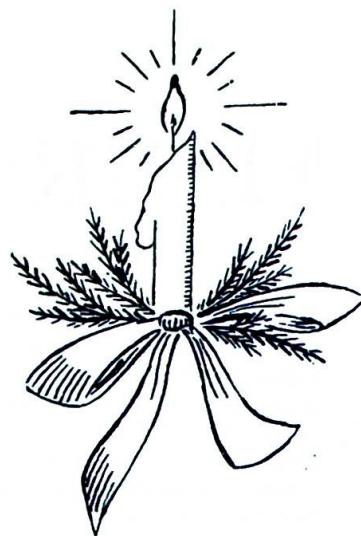
Send din gave til:

CARITAS, Fagerborggt. 17, Oslo 3.
Telefon 69 30 15
Postgiro 202 088 - Bankgiro 40/42.696

Kontaktklubben for eldre og enslige

åpent hus hver onsdag fra kl. 11—15,
i Europahjemmet, Fagerborggt. 17 II,
Oslo 3.

«St. Olav» ønsker sine
annonsører og venner en
riktig god jul



BERGEN

T. Beyer
BOK- OG PAPIRHANDLEL AKSJESELSKAP

Strangt. 4 - Telefon 15020 - Bergen

Eches Bokhandel

NYGÅRDSGT. 19

BERGEN

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»



USLITELIG

MODERNE

og sanitært

Kjøkkenutstyr i rustfritt stål

DIDR. ANDERSEN & SØN A/S

Telgr.: Glas Bergen Tel. 15 090

Johan H.
BENTZON
A/S

En gros - Telefon 10 106

FLYGEL - PIANO ORGELFABRIKK

Jacob Knudsen

BERGEN

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, Radio-
og Utstysforretning

TORNØEGÅRDEN - BERGEN

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pøsefabrikk

Solheimgt. 25
Tif. 99 016 Bergen

MØHLENPRIS BAKERI

S. Aakre

Tif. 11 616

1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482

BERGEN

FORSIKRINGS-
SELSKAPET

VESTA

STIFTET 1880

SAMMENSLUTTET MED

ÆOLUS og Bergens Brand

SVERRE W MONSEN S

MANUFATURVARER - SENGEUTSTYR



FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Hammerfest
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Hønefoss
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Lillestrøm
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke	}	Tromsø
St. Mikael's Prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Trondheim
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Tønsberg
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.	}	
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke	}	
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

Oslo Katolske Bibliotek

Akersvn. 5, Oslo. - Tlf. 41 04 41.

Åpent hver dag unntatt lørdag kl. 11-13
Mandag—Onsdag—Fredag også fra kl. 17—19.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO
Enerhauggt. 4

Kontortid 11—13.
Alle dager unntatt lørdag.

LEGMANSRÅDET
OSLO KATOLSKE BISPEDØMME
Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersvn. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.



KATOLSK
INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prospekt.

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

FREDRIKSTAD

KÅRE KRISTIANSEN
Fiskeforretning

Telefon 13 190

Byens spesialforretning

Olsson
TAPÉT OG GULVBELEGG

Agentgt. 2 - Tlf. 17 080

STAVANGER

MOES AKTIETRYKKERI

Stavanger

TEKNISK BUREAU A/S

Tlf. 27 000 - Stavanger

GULLKANT
kaffe

fra

FRED. HANSEN

JOHAN FOSSE

Musikkforretning

STAVANGER

FREDRIKSTAD



C. HANSSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

KJENTE
FREDRIKSTAD-
FIRMAER

Norske Fina A/S

Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreoljer

FREDRIKSTAD TLF. 5 820
TØNSBERG > 12 371

Andr. Janne &

Kontormaskiner - Kontorutstyr

Storgt. 4 - Fredrikstad
Tlf. 12 945



EDVARSDEN & NORHEIM A/S

Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

ØSTFOLDMEIERIET

Avd. Fredrikstad

O. Henriksens Sønner

Aut. Rørleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentralbord 15 840

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

OSLO

*Våre annonsører
er gode firmaer!*

Joh. Weydahl & Co

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE
og
HERMETIKK
en gros

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Privat 55 77 87 - 69 43 72

TÅSEN BOK OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER



Jens J. Andersen
TØYENGT. 2, Oslo

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlfgr.adr.: RUSTFRIKNUT

WISBECH
AKTIESELSKAP

MAJORSTUA - OSLO

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06



Melitta
KAFFEFILTER

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK



« KLAR »

Fåes i banker over hele landet

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90